

Academia Bârlădeană

Anul XVI, 4 (37), Trim. IV, 2009

Revistă editată de Societatea literar - culturală "Academia Bârlădeană"
Președinte de onoare: C.D. Zeletin ● Președinte: Elena Monu

La 21 octombrie 1934 s-a pus piatra de temelie a localului Primăriei Bârlad, sub denumirea de Palat comunal.

Construcția a fost executată din beton armat, iar pereții din cărămidă, după planul arhitectului C. C. Moșinschi. Societatea „Edilitatea” din București a executat lucrarea.

Recepția lucrării a avut loc la 20 august 1935, iar recepția definitivă s-a făcut la 27 mai 1937.

Din viața Academiei

* **21 mai 2009.** S-a lansat revista „Florile dalbe”, ediție anastatică (1919), ediție inițiată și coordonată de Elena Monu. Ediția a fost tipărită la Editura Sfera, Bârlad, 2009 și a apărut sub egida Academiei Bârlădene. Despre apariția acestei ediții a vorbit Serghei Coloșenco, care a lecturat câteva catrene din V. Voiculescu, precum și din Victor Ion Popa și Tudor Pamfile. C. D. Zeletin consideră foarte important că volumul debutează cu proză de Vasile Voiculescu, cel care toată viața a scris doar poezii, care introduce tema licanotropiei ce nu exista în literatura română până la V. Voiculescu.

În continuare, Lucian Lefter prezintă edițiile anastatice „Miron Costin” și „Ion Creangă”, a căror suflet a fost același Tudor Pamfile. A menționat că majoritatea documentelor publicate în „Miron Costin” de către Al. Saint-Georges provin din partea de sud a Moldovei.

C. D. Zeletin donează cinci exemplare de carte rară: broșura „Când a fost întemeiată Societatea scriitorilor români”, de Virgil Caraivan; „O poveste în versuri despre N. Mavrogheni”, de N. Docan; A. Axelrod, „Lădița cu necazuri”; V. I. Popa, „Ghicește-mi în cafea”.

S-a lansat volumul de haiku-uri *Diamantele Ducesei*, de George Irava, tipărit la Editura Opera Magna, Iași, 2009. A vorbit Petruș Andrei: „Poezia autorului este una asemănătoare cu cea parnasiană. Haiku-urile reprezintă arta poetică, sunt elogiul adus poeziei, iubirii, așa cum este percepută în țara Soarelui Răsare. „Ducesa” din titlu este în fapt personificarea poeziei”.

Simion Bogdănescu consideră poezia poetului George Irava „o expresie a unui trubadur singular care nu caută decât ducesa-poezia, o românizare a haiku-ului în spirit de haiku. Versurile poetului se află între elemente de pastel și de meditație”.

C. D. Zeletin consideră acest volum

de versuri drept „un eveniment cultural, un eveniment literar de înaltă ținută spirituală și intelectuală”.

* Luni, **24 august**, după orele amiezii, s-a lansat volumul al doilea „Călător prin vâltoarea vremii”, de Alexandru Mânăstireanu, apărut la Editura Pim, din Iași. Amintim cititorilor noștri că primul volum a văzut lumina tiparului în 2006, la Editura Sfera, din Bârlad, consfințind debutul autorului la 90 de ani!

În fața unui număr mare de invitați, printre care și fiica autorului, Mariana, venită special de la Paris, unde locuiește de câțiva ani buni, s-au numărat și oaspeți sosiți din Iași, prof. Vasile Fetescu și actorul Constantin Avădanei, prof.

petale de trandafiri” și „cartea, bogată în sugestii, pășește pragul

„tinereții fără bătrânețe”, căci tinerețea nu are vârstă.”

Prof. Vasile Fetescu a spus vădit emoționat: „Călător prin vâltoarea vremii” (ce titlu inspirat!) este o carte scrisă într-o limbă română limpede, cristalină ca apa de izvor. Conținutul ei bogat și variat încorporează istoria existenței unui om îndrăgostit de

Felicia Soloviev, din Galați, Ion Tasiu, din Priponești, satul natal al prozatorului.

După prezentarea făcută de d-na Elena Monu, președinta Academiei Bârlădene, au vorbit despre carte și autor, Felicia Soloviev, care a spus că volumul „dezvăluie dragostea statornică și darul pentru fiica sa, pe care o revede anual, totdeauna în luna august, când îi presară în cale

familie, de profesie, de viață, dar nedreptățit de soartă, dacă avem în vedere evenimentele nefaste care i-au marcat ființarea. Prin bogăția de informații, prin datele semnificative pe care le oferă despre locuri, oameni, fapte și evenimente, *Călător prin vâltoarea vremii* este o carte-document, scrisă cu suflet și cu har, cu sinceritate, dragoste și respect pentru cititori.”

Au mai vorbit Serghei Coloșenco, în calitate de redactor al cărții, dr. C. Teodorescu, iar actorul Constantin Avădanei, fiu al Bârladului, a citit din carte „Povestea cireșului”.

După ce autorul a mulțumit asistenței, a vorbit despre carte și despre sponsorul întâlnit în tren și despre care a scris în loc de epilog, a oferit autografe.

Seara s-a încheiat cu un recital muzical datorat doamnei Liliana Meran, din București, invitata autorului și a fiicei, Mariana.

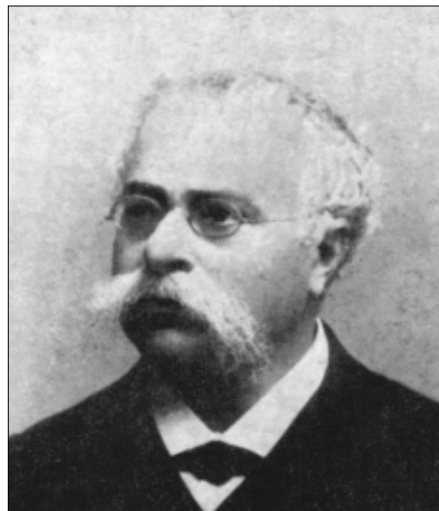
* Sâmbătă, **26 septembrie**, la sediul Academiei Bârlădene s-a ținut reu ni u n e a m e m b r i l o r și simpatizanților societății. În cadrul Zilelor Patrimoniului, manifestare europeană, Elena Monu a susținut comunicarea, însoțită de fotografii, *Case și destine: Costache Epureanu-Emandi*. Prof. Sergiu Coloșenco a prezentat revista „Academia Bârlădeană”, anul XVI, 3(36), Trim. III, 2009.

* În ziua de **26 octombrie 2009**, dl. C. D. Zeletin, împreună cu fratele său, Paul, au vizitat Cimitirul Bellu din Capitală și s-au recules la mormântul unor membri ai Academiei Bârlădene, ori simpatizanți ai acesteia: A. Vlahuță, Virgil Nitzulescu, Ion Buzdugan, Victor Ion Popa, G. Pallady, Romulus Dianu, Virgil Caraivan (mormânt distrus, practic dispărut!), Gheorghe Tașcă, V. Voiculescu, Perpessicius.

* **31 octombrie 2009**. Drd. Diana Stoica a prezentat „Limba poetic: identitatea limbaj-poezie”. Autoarea menționează bibliografia pe care și-a fundamentat studiul: de la Aristotel, Heidegger, Hegel la Eug. Coșeriu. Accentuează faptul că poezia și limba unui popor nu sunt două lucruri diferite, ci poezia este limba originală a unui popor. Plecând de la Mihai Eminescu și Heidegger, consideră că poezii sunt creatori de limbă, că poezia revelează esența lumii, esența fenomenelor și nu însușiri exterioare, ceea ce demonstrează creativitatea artistului, fie el poet, pictor, sculptor

etc.

Prof. Mihaela Oportov prezintă „Alexandru Philippide – un om al

vremii”, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea acestuia, spunând, printre altele, că filologul Philippide consideră istoria literaturii ca „parte a filologiei, care are ca obiect de expunere viața intelectuală”, „la care se cuprind toate cunoștințele pe care

cunoștințele poporului acelaia ori caracterele specifice ale genului literar din care fac parte, ori caracterele specifice ale autorului căruia este atribuită, dacă, în sfârșit, literele scrisoarei și materialul cu care s-a executat scrisoarea se potrivesc cu aceleași elemente din scrierile autentice ale cutărui timp, cutărui popor, cutărui autor etc.”

În materie de istorie literară propriu-zisă, intenția autorului a fost alcătuirea unei bibliografii cât mai complete referitoare la literatura română de la origini până la 1830. El susține cu acest prilej eliminarea biografiilor din istoria literară motivând că acestea nu țin de istoria culturală, ci de istoria publică sau privată.

* Sâmbătă, **14 noiembrie 2009**, începând de la orele 16, a avut loc întâlnirea membrilor Academiei Bârlădene, prezidată de doamna

mintea omului le capătă de la natura exterioară și interioară cu ajutorul simțurilor externe”, adică istoria, știința și poezia. Din această perspectivă, istoria literară este definită ca „rezumatul literaturii unui popor”, rezumat făcut pe baza cunoașterii limbii în care sunt scrise operele literare, a cuprinsului lor, a stilului genului literar din care fac parte, și a stilului particular autorilor care le-au creat, „precum și pe baza cercetării prealabile, dacă o operă este scrisă în limba poporului căruia se atribuie, dacă ea cuprinde

Elena Monu. La primul punct al ordinei de zi, domnul C. D. Zeletin, venit de la București, împreună cu fratele său Paul, a continuat să doneze cărți, de data aceasta ale unor scriitori bârlădeni (Athanasie Mândru) sau nebârlădeni, dar vechi membri ai Academiei Bârlădene (Mihail Lungeanu, cofondator în 1919, împreună cu G. Tutoveanu, Tudor Pamfile și V. Voiculescu, al revistei „Florile Dalbe”), pentru secțiunea Carte Rară a Bibliotecii.

Al doilea punct al ordinii de zi a fost consacrat lansării romanului

→ *Întâlnirea din tren*, al Elenei Petriman-Țarălungă, apărută în 2009 în Editura Sfera din Bârlad. Într-o plăcută atmosferă de efervescentă intelectuală, cartea a fost prezentată de domnul C. D.

Zeletin.

Domnia sa și-a început alocuțiunea proiectând existența scriitoarei, originară din satul Burdusaci, actualul județ Bacău, în spațiul spiritual al văii Zeletinului, care a dat culturii românești personalități de apreciazabilă însemnătate, începând cu Episcopul Ioanichie al Romanului (secolul al XVIII-lea), continuând cu filozoful Ștefan Zeletin, creatorul sociologiei științifice românești, psihiatrul Alexandru Brăescu, primul profesor de psihiatrie din Moldova și ctitor al Așezămintelor Socola din Iași, romancierul I. D. Mușat, tragediana Sorana Țopa, academicianul teolog Miltiade Filipescu etc. Prezentatorul a subliniat vocația etică ce se străvede din romanul Elenei Petriman-Țarălungă, arta construcției și măiestria artistică a romanierei.

În continuare, domnul Sergiu Coloșenco a prezentat aspecte editoriale referitoare la romanul Elenei Petriman-Țarălungă.

În încheiere, domnul C. D. Zeletin a oferit Academiei Bârlădene piese de porțelan, care i-au fost dăruite de Gabriela Defeur Voiculescu, prietenă a sa, fină a marelui scriitor V. Voiculescu, încetată din viață la 12

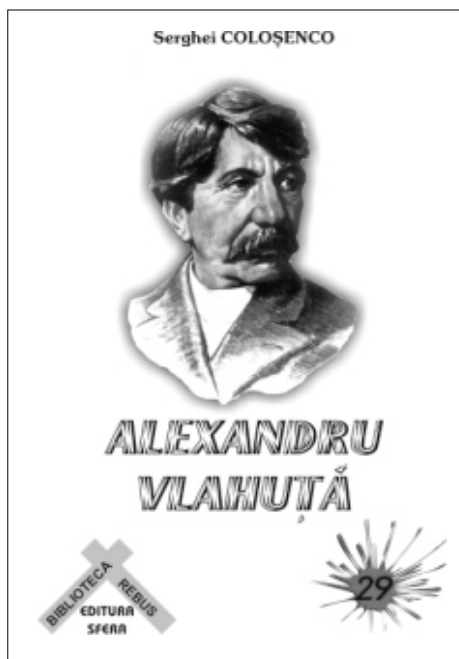
ieulie 2009.

Sala mare a Academiei Bârlădene a devenit o clipă, prin cei 59 de participanți, neîncăpătoare.

* Duminică, 15 noiembrie a.c.,

Academia Bârlădeană a fost unul dintre organizatorii Simpozionului *In memoriam Alexandru Vlahuță (1858-1919)*, desfășurat în sediul Primăriei comunei Alexandru Vlahuță.

La simpozion au avut contribuții, printre alții, C.D. Zeletin, care a

susținut oral alocuțiunea *Mărturii personale inedite din posteritatea lui A. Vlahuță*, Elena Monu, comunicarea *Alexandru Vlahuță și Academia Bârlădeană*, iar Simion Bogdănescu, *Opera literară a lui A.*

Vlahuță.

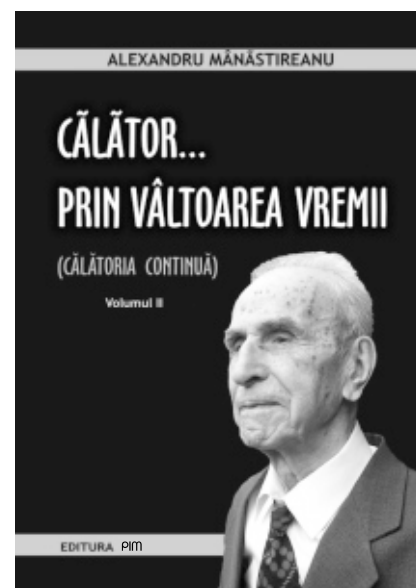
Amintim cititorilor noștri că în anul 2004 Academia Bârlădeană l-a omagiat pe Alexandru Vlahuță cu:

- volumul antologic *Iubire*, ediție realizată de Mircea și Sergiu Coloșenco;
- numărul 17 al revistei "Academia Bârlădeană";
- placheta nr. 29 din colecția "Biblioteca Rebus", de Serghei Coloșenco;
- un film documentar-TV.

Cronicar

Lansări la Academia Bârlădeană

- Florile dalbe;
- Diamantele Ducesei;
- Călător prin vârtoarea vremii;
- Întâlnirea din tren.

Ion N. OPREA

EI AU SPUS NU COMUNISMULUI (1)

După cum se știe, mai ales după martie 1945, comuniștii din România, cu sprijinul ferm și constant al lui I. V. Stalin, au dus o luptă aprigă pentru eliminarea opozanților.

Cum opoziția s-a manifestat pregnant și în lumea satelor, măsurile coercitive au avut duritatea maximă și aici. Mărturie în acest sens stau sentințele instanțelor judecătorești, care au devenit sentințe politice, uneori ele îmbrăcând și un caracter populist, ca în cazul condamnării unor țărani din Găgești, raionul Bârlad.

Iată sentința care pune în valoare multe amintiri de natură să nu uităm vremurile acelea:

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA TRIBUNALUL SUPREM

Colegiul Militar Dosar nr. 92/1967

Decizia nr. 88

Ședința publică de la 21 noiembrie 1967

Președinte: Cozma Ioan, Vicepreședinte al Tribunalului Suprem

General maior de justiție

Judecător: Apostoliu Alexandru – Colonel de justiție

Judecător: Varga Vasile – Colonel de justiție

Procuror: Dinu Gheorghe – Colonel de justiție Consultant juridic: Răileanu Ioan – Colonel de justiție

S-a luat în examinare Recursul în supraveghere declarat de Procurorul General împotriva sentinței nr. 329 din 22 iulie 1958 a Tribunalului Militar Iași și decizia nr. 1771 din 4 septembrie 1958 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a Militare privitoare pe inculpații:

SAVA TEODOR, fiul lui Constantin și al Saftei, născut la 25 ianuarie 1927, în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași, agricultor, pregătirea 3 clase școală generală, căsătorit, are 6 copii, domiciliat în comuna natală;

IOVU MIHAI, fiul lui Enache și al Ioanei, născut la 15 octombrie 1923 în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași, agricultor, pregătirea 7 clase școală generală, căsătorit, are 3 copii, domiciliat în comuna natală;

TODIRAȘCU IOAN, fiul lui Nicolae și al Elenei, născut la 22 iunie 1913 în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași, agricultor, pregătirea 4 clase școală generală, căsătorit, are 4 copii, domiciliat în comuna natală;

ANDRIEȘ GHEORGHE, fiul lui Petru și al Tasiei, născut la 10 septembrie în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași, agricultor, pregătirea 4 clase școală generală, căsătorit, are 3 copii, domiciliat în comuna natală;

LASCU NICHIFOR, fiul lui Procopie și al Eugeniei, născut la 13 martie 1914 în comuna Scorțani – URSS, tehnician agronom, pregătire 8 clase școala de agricultură, căsătorit, are 4 copii, domiciliat în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași și

LEFTER CORNELIU, fiul lui Lefter și al Elenei, născut la 27 aprilie 1925 în comuna Găgești, raionul Bârlad, regiunea Iași, agricultor, pregătirea 4 clase școală generală, căsătorit, are 3 copii, domiciliat în comuna natală.

În lipsa inculpaților care nu au fost citați.

Procurorul a susținut recursul în supraveghere așa cum a fost formulat.

Tribunalul deliberând asupra recursului în supraveghere constată următoarele:

Prin sentința nr. 329 din 22 iulie 1958, Tribunalul militar Iași în baza art. 209 pct. 2 lit. a c.p., a condamnat pe următorii:

- Sava Teodor, Iovu Mihai, Andrieș Gheorghe și Iefter Corneliu la câte 8 ani închisoare Corecțională, 5 ani interdicție corecțională (art. 58 pct. 1, 2 și 5 c.p.) și confiscarea totală a averii;
- Todirașcu Ioan la 7 ani închisoare corecțională, 4 ani interdicție corecțională (art. 58 pct. 1 și 5 c.p.) și confiscarea totală a averii;
- Lascu Nichifor la 10 ani închisoare corecțională, 5 ani interdicție corecțională (art. 58 pct. 1, 2 și 5 c.p.) și confiscarea totală a averii.

În sarcina inculpaților s-a reținut că, în decembrie 1957 și ianuarie 1958, au întreprins acțiuni de instigare și agitație în rândul țăranilor din satele Peicani și Giurcani (comuna Găgești, raionul Murgeni, regiunea Iași), îndemnându-i să facă cereri pentru a se retrage din cooperativa agricolă de producție în unele cazuri redactând și personal astfel de cereri în numele unor locuitori.

De asemenea, s-a reținut că o parte din cererile cetățenilor de retragere din cooperativa agricolă de producție sau semnalarea unor abuzuri din partea organelor locale, din inițiativa inculpaților, au fost înaintate conducerii superioare de partid, fapt ce a avut ca urmare îngreunarea procesului de socializare a agriculturii în comuna Găgești.

Hotărârea de condamnare a rămas definitivă în urma respingerii recursurilor inculpaților prin decizia nr. 1771 din 4 septembrie 1958 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militare București.

Împotriva ambelor hotărâri, s-a introdus recursul în supraveghere de față, considerându-se că sunt nelegale și netemeinice deoarece nu au fost administrate toate probele necesare pentru stabilirea adevărului, iar pe de altă parte probele efectuate nu au fost complete și just apreciate.

Astfel, se reține că din dosarul cauzei rezultă că inculpații și-au manifestat intenția de a se retrage din CAP, determinând prin acțiunea lor și pe alți locuitori să întocmească asemenea cereri. Instanțele de judecată nu s-au pronunțat însă de stabilirea motivelor care i-au determinat pe inculpați să întreprindă asemenea acțiuni. Așa fiind, din probele administrate nu rezultă dacă inculpații au întreprins acțiunile mai sus arătate datorită unor sentimente dușmănoase la adresa regimului, a măsurilor luate de partid și de stat în vederea transformării socialiste a agriculturii sau datorită unor nemulțumiri personale determinate de atitudinea unor persoane din conducerea CAP.

În hotărârea de condamnare a inculpaților s-a mai reținut că unele cereri de retragere din CAP, prin însuși conținutul lor, aveau caracter instigator și dușmănos, or se susține recursul în supraveghere – această situație nu rezultă din nici un act al dosarului. Dimpotrivă, din cererile atașate la dosar (filele 200 – 209) rezultă că retragerea din CAP era motivată prin aceea că soțiile cetățenilor în cauză nu au fost de acord cu încadrarea în CAP. Aceste cereri nu cuprind însă nimic calomniator sau dușmănos la adresa orânduirii sociale și de stat.

Mai mult, din declarațiile date de inculpați și de către martorii Pavel Dumitru, Boscu Constantin, Domniciuc Constantin, Purice Gheorghe și Schiopu Alexandru (filele 281, 286-288, 364 dosar) reiese că, în comuna Găgești, unele organe

locale însărcinate cu munca de lămurire a țăranilor în vederea socializării agriculturii u săvârșit și unele greșeli, care au fost sesizate de către inculpați organelor superioare de partid.

De altfel, față de această împrejurare, prima instanță a admis cererea de a se solicita organelor superioare de partid cererile ce le-au fost înaintate de către inculpați spre a aproba retragerea lor din CAP în scopul de a se stabili, dacă au sau nu un conținut dușmănos.

După ce a făcut unele demersuri pentru a intra în posesia cererilor înaintate de inculpați organelor superioare de partid, prima instanță, fără nici o motivare, a renunțat la administrarea acestor probe, deși le admisesse anterior (fila 234 dosar).

Prin recursul în supraveghere se mai arată că instanțele de judecată nu au ținut seama cu ocazia aprecierii faptelor, că inculpații sunt agricultori, cu un nivel scăzut de cultură, și nu au făcut distincția între activitatea dușmănoasă propriu – zisă și unele manifestări legate de procesul firesc de transformare a concepțiilor și modului de a gândi al oamenilor.

În raport cu criticile arătate mai sus, prin recursul în supraveghere se solicită casarea hotărârilor atacate și, în baza art. 310/1 c.p.p., restituirea cauzei la Procuratura militară Iași pentru completarea urmăririi penale.

Criticile făcute hotărârilor de condamnare a inculpaților Sava Teodor, Iovu Mihai, Todirașcu Ioan, Andrieș Gheorghe, Lascu Nichifor și Lefter Corneliu sunt întemeiate.

Din probele administrate rezultă că inculpații au formulat cereri de retragere din CAP, și au întocmit o plângere către conducerea partidului prin care au semnalat unele abuzuri săvârșite de organele locale în legătură cu cooperativizarea agriculturii în comuna Găgești, și de asemenea prin atitudinea lor au determinat pe alți cetățeni din comună să ceară retragerea din CAP.

Nu s-a dovedit însă dacă inculpații au săvârșit aceste fapte în scopul de a aduce prejudicii procesului de transformare socialistă a agriculturii, ori sub impulsul unor nemulțumiri de ordin personal determinate de atitudinea unor persoane din conducerea CAP și a Comitetului executiv al Sfatului popular comunal.

În hotărârea primei instanțe s-a arătat că unele din cererile de retragere din CAP, întocmită de inculpatul Lefter Corneliu (f. 200, iar conținutul acesteia nu poate fi apreciat ca instigator și dușmănos).

Restul cererilor de retragere din CAP întocmite de ceilalți inculpați nu se află la dosarul cauzei. Cu toate că prin încheierea din 27 iunie 1958 (filele 318-319) prima instanță a admis cererea procurorului și a apărării de a se interveni pentru a se obține cererile de retragere din CAP și memoriul întocmit de inculpați și înaintat conducerii partidului, nu a mai administrat probele respective.

În această situație, evident, nu se poate reține că inculpații au depus cereri de retragere din CAP, care aveau conținut instigator și dușmănos.

Pe de altă parte, atât din interogatoriile inculpaților, cât și din depozițiile unui număr mare de martori rezultă că unele organe locale însărcinate cu lămurirea țăranilor în vederea înscrierii în CAP, au comis unele greșeli.

În raport de această stare de lucruri, prima instanță trebuie să stăruie prin toate mijloacele în vederea stabilirii scopului în care au acționat inculpații și numai în măsura în care rezultă că aceștia au urmărit să desfășoare o activitate de agitație sau propagandă dușmănoasă putea să le rețină în sarcină infracțiunea prevăzută de art. 209 pct. 2 lit. a c.p.

Nestăruind în clarificarea împrejurărilor dacă inculpații au acționat sub impulsul unor nemulțumiri personale ori

animați de sentimente ostile orânduirii noastre socialiste și de stat, prima instanță a pronunțat o hotărâre netemeinică și nelegală.

Ca atare, recursul în supraveghere urmează a fi admis și a se casa atât hotărârea primei instanțe, cât și cea a instanței de recurs.

Având în vedere că în temeiul art. 164 pct. 2 c.p. termenul de prescripție pentru delict sancționat cu pedepse mai mari de cinci ani este de 8 ani și că de la data ultimei întreruperi a termenului de prescripție – pronunțarea hotărârii de condamnare a inculpaților au trecut mai mult de 8 ani, urmează a se constata că în cauză urmărirea penală nu mai poate fi continuată.

În consecință urmează ca în baza art. 4 partea II-a c.p.p. să se dispună încetarea urmăririi penale.

PENTRU ACESTE MOTIVE ÎN NUMELE POPORULUI DECIDE:

Admite recursul în supraveghere declarat de Procurorul General împotriva sentinței nr. 329 din 22 iulie 1958, a Tribunalului Militar Iași și deciziei nr. 1771 din 4 sept. 1958 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militare, privitoare pe inculpații SAVA TEODOR, IOVU MIHAI, TODIRAȘCU IOAN, ANDRIEȘ GHEORGHE, LASCU NICHIFOR și LEFTER CORNELIU.

Casează hotărârile atacate și constatând împlinirea termenului de prescripție prevăzută de art. 164 al. 1 pct. 2 c.p. în baza art. 4 partea a II-a c.p.p. încetează urmărirea pornită împotriva sus-numiților inculpați pentru infracțiunea de uneltire contra ordinii sociale prevăzută de art. 209 pct. 2 lit a c.p.

Pronunțată, în ședință publică, astăzi 21 noiembrie 1967.

Se certifică de noi că prezenta copie este conform cu originalul aflat la dosarul nr. 92/1967 a Tribunalului Suprem – Colegiul Militar – București, și s-a eliberat azi 25 iunie 1968 Iași în baza cererii înregistrate la nr. 1357/din 24 iunie 1968 spre a servi celor legale anulându-se timbrul fiscal de 3 lei.

Secretar Șef ss indescifrabil”

(Din Colecția „Biblioteca Sighet”, Fundația Academia Civică, de Romulus Rusan, p. 277 – 208).

S
e
m
n
a
l

MARIN ROTARU

ANTICHITĂȚILE ELANULUI 2

EDITURA SFERA
2009

„Studiile cuprinse în acest al doilea volum punctează tot ce este mai important în arheologie, din paleolitic până la vestigii feudale din secolele apropiate nouă. Obiectele, din cel mai îndepărtat trecut, din piatră sau ceramică, sunt prezentate în amănunțime.” (Dan Răvaru)

Mihaela OPORTOV

AL. PHILIPPIDE – UN OM AL VREMII

Al. I. Philippide s-a născut la 1/13 mai 1859, în Bărlad. Aici a urmat școala primară, secundară și liceul (Gh. Roșca Codreanu) unde și-a însușit limbile clasice și câteva limbi moderne (franceza, germana și italiana).

Din 1878 urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie la Universitatea din Iași, iar după absolvire este numit custode, subbibliotecar și apoi bibliotecar la Biblioteca Centrală.

În 1884 obține, prin concurs, catedra de Limba și literatura română de la Liceul Național. Pentru a-și desăvârși formația filologică, Philippide pleacă în 1888 în Germania unde studiază filologie romanică, fonetică, germanistică și filologie clasică. Tot în această perioadă studiază manualul neogramaticilor (Prinzipien der Sprachgeschichte)—o lucrare a lui Hermann Paul—care îi va marca definitiv gândirea lingvistică.

Revine în țară în 1890 când reia munca la catedră, frecventează ședintele Junimii și continuă să publice în „Convorbiri literare”, revista care i-a găzduit și debutul în 1882.

În 1893, Philippide devine profesor universitar suplinitor, iar din 1896, profesor titular la Universitatea din Iași. Din această perioadă avem informații despre profesorul Philippide. Activitatea sa didactică era exemplară. Ținea trei cursuri săptămânale, cu materie condensată, prezentate cu o logică și un spirit critic ireproșabile. Toți foștii săi elevi, dar mai ales G. Ivănescu, vorbesc de talentul unui mare povestitor, care în prelegeri avea un stil personal de prezentare a materialului științific de o savoare rustică, care-l apropia de Creanga.

Din 1900, este membru titular al Academiei Române, decan al Facultății de Litere și Filosofie între anii 1913-1918, iar în 1927 înființează, împreună cu un grup de colaboratori, Institutul de Filologie Română din Iași.

În 1933 moare mărturisindu-și suferința fostului său elev, I. Botez, atunci decan al Facultății de Litere: „Nu mi-i frică de moarte, dar aș vrea să mai trăiesc, după moarte, o luna de zile, ca să mă bucur c-am murit”.

În timpul perioadei petrecute la catedra Liceului Național din Iași, Al. Philippide redactează un manual pentru cursul superior al liceului publicat sub numele de Introducere în istoria limbii și literaturii române (Iași, 1888).

Filologul Philippide consideră istoria literaturii ca „parte a filologiei, care are ca obiect de expunere viața intelectuală”, „la care se cuprind toate cunoștințele pe care mîntea omului le capătă de la natura exterioară și interioară cu ajutorul simțurilor externe”, adică istoria, știința și poezia. Din această perspectivă, istoria literară este definită ca „rezumatul literaturii unui popor”, rezumat făcut pe baza cunoașterii limbii în care sunt scrise operele literare, a cuprinsului lor, a stilului genului literar din care fac parte, și a stilului particular autorilor care le-au creat, „precum și pe baza cercetării prealabile, dacă o operă este scrisă în limba poporului căruia se atribuie, dacă cuprinde cunoștințele poporului aceluia ori caracterele specifice ale genului literar din care fac parte ori caracterele specifice ale autorului căruia este atribuită, dacă, în sfârșit, literele scrisoarei și materialul cu care s-a executat scrisoarea se potrivesc cu aceleași elemente din scrierile autentice ale cutărui timp, cutărui popor, cutărui autor etc.”

În materie de istorie literară propriu-zisă, intenția autorului a fost alcătuirea unei bibliografii cât mai complete referitoare la literatura română de la origini până la 1830. El susține cu acest prilej eliminarea biografiilor din istoria literară motivând că acestea nu țin de istoria culturală, ci de istoria publică sau privată.

Concepția neogramatică a lui Al. Philippide privind limba este expusă în Principii de istoria limbii (Iași, 1894), lucrare

inspirată din cea cu titlu similar a lui H. Paul, dar autorul român își păstrează, după cum remarcă academicianul Iorgu Iordan, „întreaga originalitate, nu numai în privința clasificării materialului, care este exclusiv românesc, ci și în discutarea diverselor cauze de schimbare a limbii”. Elementele de noutate aduse de lingvistul român țin de observarea schimbărilor fonetice, clasificarea și formularea lor, dar, mai ales, încercarea de a afla cauza acestora (raportul dintre limbă și gândire, discordanțele dintre membrele logice și psihologice și cele gramaticale ale propoziției).

O serie de probleme abordate în Principii de istoria limbii sunt reluate în Gramatica elementară a limbii române (Iași, 1897) în care autorul notează sugestii privind analiza sintactică și semantică a limbii române, precum și o clasificare originală a materialului morfologic. Lucrarea se distinge prin bogăția și noutatea faptelor de limbă extrase din scrierile români cu stil popularizant (Creangă și Ispirescu), dar și prin modul de organizare a materialului prezentat. Astfel, în lucrare nu găsim capitole despre părți principale și secundare de propoziție și nici despre propoziția principală și cea secundară, ci sunt explicate sensurile formelor nominale, pronomiale și verbale.

Philippide a lucrat și la Dicționarul Academiei, fapt ce i-a prilejuit aprofundarea unor aspecte legate de istoria limbii, dar opera sa de maturitate este Originea românilor în două volume apărute la Iași între 1925 și 1928. Lucrarea abordează probleme legate de formarea poporului și a limbii române, autorul oferind numeroase date istorice și lingvistice privind locul, timpul și împrejurările în care a avut loc procesul de etnogeneză.

Originea romanilor este, după cum apreciază profesorul Constantin Frâncu, cel mai cuprinzător tratat de gramatică istorică a limbii române.

Primul volum, cu titlul Ce ne spun izvoarele istorice, este un model metodologic privind rigoarea de interpretare a izvoarelor privitoare la preistoria poporului român și a limbii lui. Bazându-se pe șase autori antici (Herodot, Polybiu, Appian, Strabo, Ptolomeu și Cassius Dio) și pe studiul inscripțiilor latinești, Philippide aduce corecturi în literatura de specialitate privind granița dintre teritoriul romanizat și cel grecizat din Peninsula Balcanică. Volumul al II-lea, intitulat Ce spun limbile română și albaneză prezintă, în prima parte, evoluția fonetică, morfologică, sintactică și lexicală a dacoromânei comparate cu cele trei dialecte românești din sudul Dunării, iar în partea a doua, o comparație între limba română și cea albaneză, pentru a trage concluzii asupra originii atât etnice, cât și locale a poporului român.

Pe tot parcursul carierei sale, Philippide a dovedit rigozitatea omului de știință, abnegația truditului, talentul profesorului, dar, mai presus de toate, s-a dovedit un om al vremii prin implicarea în toate aspectele sociale ale vieții. A criticat impostura și mediocritatea intelectuală și a încercat, prin propriul exemplu, să formeze OAMENI în adevăratul sens al cuvântului. Efortul său nu a rămas nerăsplătit; dovadă stau numele sonore ale discipolilor săi: Iorgu Iordan, George Ivănescu, G. Ibrăileanu, C. Botez, I. Botez, dar și o serie de idei și principii formulate în scrierile sale, care rămân și astăzi actuale.

Bibliografie: Al. Philippide, *Opere alese*, București, 1984; *Istoria lingvisticii românești*, coordonator acad. Iorgu Iordan, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1978; Constantin Frâncu, *Curenți și tendințe în lingvistica secolului nostru*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 1999, Carmen Gabriela-Pamfil, *Alexandru Philippide*, Editura Litera, București, 2008.

Prof. univ. dr. Teodor OANĂ
Universitatea Craiova

Antroponimul Bârlădeanu

Cum au luat naștere numele de familie la români și cum au migrat ele dintr-un loc în altul sunt subiecte care interesează tot mai multe persoane. Numele de familie românești sunt create de români din material lingvistic aparținător limbii române sau cu care româna a venit în contact. Dacă despre nume de familie ca **Ciubotaru** sau **Perjă** spunem că ele provin din supranumele *Ciubotaru* (< numele comun *ciubotar*), respectiv supranumele *Perjă*, identic cu porecla *Perjă* (<numele comun *perjă* "prună"), despre un nume de familie ca *Dobrescu* spunem că acesta este o creație românească, întrucât numai românii puteau crea un antroponim derivat cu sufixul *-escu*. Antroponimul *Dobre* a intrat de mult în onomastica românească, dar numai ca origine el aparține antroponimiei slave.

Numele de familie românești provin din nume personale, din toponime și din supranume rezultate din porecle (ca în cazul lui *Perjă*) sau apelative denominative (ca în cazul lui *Ciubotaru*).

În cele ce urmează prezint nume de familie care se revendică de la numele topic *Bârlad*. Frecvența acestor nume se găsește în "Dicționar de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR), sub redacția prof. univ. dr. Teodor Oancă, vol. I, A-B, Editura Universitaria, Craiova, 2003¹.

Trebuie să fac precizarea că numele de familie la români s-a impus obligatoriu abia în 1895, când a intrat în vigoare *Legea asupra numelui*. Până atunci, la marea majoritate a populației funcționa sistemul tradițional de denotație personală, care consta în numele personal (de botez), urmat de numele tatălui, al bunicului, străbunicului și, eventual, supranumele provenit din poreclă sau apelativ denominativ (Ion al lui Gheorghe, al lui Vasile Perjă – sau Ciubotaru).

Nu trebuie să surprindă pe nimeni că unele nume de familie sunt identice cu un nume topic, ca în cazul n. fam. **Bârlad**. Prin derivarea numelui topic cu suf. *-eanu* au rezultat următoarele nume de familie, așa cum apar ele în documentele de stare civilă din prezent²: *Bârlădean*, *Bârlădeanu*, *Bîrlad*, *Bîrladeanu*, *Bîrlădeanu*, *Bîrlădianu*. Voi stăruii asupra lor.

Numele de familie *Bîrlad* a rezultat în urma suprimării numelui anterior moștenit, care fusese urmat de numele localității de origine. Dau ca exemplu numele unui cunoscut istoric oltean, academicianul C.S.Nicolaescu-Plopșor. Numele de familie *Nicolaescu* (prea obișnuit) a fost completat cu numele satului natal. Urmașii l-ar fi putut reține doar pe acesta din urmă. Exemplele se pot înmulți. Numele de familie *Bîrlad* figurează cu frecvența 44, ceea ce arată că puține persoane au obișnuit să-și treacă în trecut numele de origine alături de cel de neam. La un asemenea procedeu apelau, de regulă, persoane care se bucurau de un statut socio-cultural mai deosebit.

Trecând la exemplele de nume derivate cu suf. *-ean(u)* de la toponimul *Bîrlad*, constatăm, în primul rând, variante de scriere. Cea dintâi observație privește numele scris fără *-u* final. Pe acesta l-am considerat sufix antroponimic prin care se consacră în clasa numelor proprii cuvântul comun de la care s-a format antroponimul³. Fenomenul e caracteristic spațiului transilvănean, întrucât autoritățile maghiare l-au suprimat pe *-u* final din numele de familie: *Abrudan*, *Muntean*, *Oltean* etc.

În trecut, numele în registrele de stare civilă erau trecute după cum se pronunțau în graiul local de către cei care declarau nașterea copilului. Din această cauză avem grafii precum *Cheatră*, *Chersică*, *Danailă* etc., sau *Bârlădeanu*, *Bîrladeanu*, *Bîrlădianu*, care reproduc pronunțarea locală sau personală. Astfel de variante fonetice sunt consacrate prin actele de stare

civilă.

O altă constatare la care mă refer privește localizarea numelui. În principiu, nicio persoană nu a optat pentru un nume de familie care să exprime originea ei locală. Un bârlădean nu avea motiv să se numească *Bîrlădeanu*. Ar fi trebuit ca toți bârlădenii să se numească așa. Însă cei plecați din Bârlad și stabiliți în alte localități (sate și târguri, cu cel puțin o sută de ani în urmă) au primit supranumele *Bîrlădeanu* de la comunitatea în mijlocul căreia s-au stabilit dintr-un motiv sau altul. Prezența numelui, cu variantele lui, în alte zone geografice atestă migrația persoanelor cu numele de familie respectiv.

Forma literară consacrată a numelui este *Bîrlădeanu*. Frecvența absolută a acestuia, 1918, arată că în Moldova, cum e și firesc, se înregistrau 1438 de persoane cu acest nume de familie în 1994. Toate județele din Moldova sunt bine reprezentate numeric, dovedindu-se intensitatea migrării în timp a persoanelor originare din Bârlad sau din împrejurimile acestuia în secolul al XIX-lea, când s-au născut aceste supranume devenite mai târziu nume de familie oficiale. Prezența în spațiul transilvănean a acestui nume cu variantele lui se datorează, în bună parte, stabilirii în Banat, Crișana și Transilvania a multor purtători ai acestui nume de familie după 1918. Au urmat alții, în ultimii 50 de ani, prin repartiții guvernamentale sau în căutare de un loc de muncă, fapt ce a dus la răspândirea numelui în toată țara.

Am dat ca exemplu n. fam. *Bîrlădeanu*, care s-a creat într-un spațiu bine cunoscut, exprimând originea locală. Prin asociere cu acest exemplu pot fi explicate multe alte nume de familie create după acest model.

NOTE

1. Dicționarul (singurul volum apărut) s-a realizat în Laboratorul de cercetări onomastice al Facultății de Litere a Universității din Craiova. Laboratorul a dispus de Baza de date antroponimice a României (BDAR), constituită în toamna anului 1994 prin prelucrarea informatică a datelor privitoare la numele de familie și personal al populației României.

2. Frecvența acestor nume de familie este dată în Anexă. Siglele regiunilor și ale județelor sunt cele consacrate.

3. Teodor Oancă, *Din nou despre sufixul antroponimic -u*, în "Studii și cercetări de onomastică (SCO)", 6, Editura Universitaria, Craiova, 2001, p.73-88.

ANEXĂ

Bârlădean 5 – T (3-Bn, 2-Cj)

Bârlădeanu 140: M-3 (2-Br, 1-Ph); D-37 (1-Ct, 36-Tl); ML-62 (7-Bc, 11-Bt, 10-Gl, 20-Iș, 3-Nț, 3-Vr, 8-Vs); T-11 (3-Ab, 4-Bv, 3-Cj, 1-Hd); BNT-5 (3-Cs, 2-Tm); B-22

BÎRLAD 44 : O-7 (Mh); M-5 (Ag); ML-18 (1-Bc, 5-Iș, 12-Vs); T-5 (Hd); BNT-4 (Tm), B-5

BÎRLADEANU 73: O-3 (1-Dj, 2-Mh); M-5 (2-Ag, 3-Br); D-7 (5-Ct, 2-Tl); ML-45 (3-Bc, 16-Bt, 7-gl, 10-Nț, 2-Sv, 5-Vr, 2-Vs); T-9 (1-Ab, 1-Cj, 5-Hd, 2-Sb); BNT-4 (Tm)

BÎRLĂDEAN 9: ML-2(Gl); T-7 (1-Ab, 4-Bn, 2-Hd)

BÎRLĂDEANU 1918: O-22 (6-Dj, 7-Gj, 6-Mh, 2-Ot, 1-Vl); M-120 (14-Ag, 42-Br, 22-Bz, 4-Cl, 2-Db, 2-Il, 34-Ph); D-97 (61-Ct, 36-Tl); ML-1438 (144-Bc, 147-Bt, 374-Gl, 281-Iș, 134-Nț, 21-Sv, 38-Vr, 299-Vs); T-120 (22-Ab, 3-Bn, 45-Bv, 6-Cj, 2-Cv, 38-Hd, 2-Mș, 2-Sb); CR-10 (4-Ar, 6-Bh); BNT.33 (8-Cs, 25-Tm); B-78

BÎRLĂDIANU 24: ML-21 (4-Bc, 9-Iș, 8-Vs); B-3

Centenar Eugen Ionescu – Eugène Ionesco

(Slatina, 13/26 nov. 1909 – 28 mar. 1994, Paris)

Eugen Ionescu, viitorul dramaturg și membru al Academiei Franceze, a funcționat, între 1 decembrie 1942–1 octombrie 1945, ca angajat al Serviciului de Presă din Ministerul Propagandei Naționale, în cadrul Legației Regale a României pe lângă Guvernul colaboraționist condus de mareșalul Ph. Pétain, în timpul ocupației Franței de naziști, iulie 1940–august 1944.

*În această perioadă, ca secretar de presă, lui Eugen Ionescu i-a apărut, în publicația „l'Action sociale”. Organe des Centres d'Études et de Documentation Sociales. Vichy (Allier). Première année, no.2, Février 1944, p. 4, articolul **La France et la Roumanie**, pe care îl reproducem în continuare.*

*Peste ani, la aproape o jumătate de secol, Eugen Ionescu își va publica **Testamentul**, apărut în revista pariziană de prestigiu internațional „Le Figaro littéraire” din decembrie 1993, reprodus mai jos, în traducerea Elenei Popoiu.*

Mircea Coloșenco

Eugène Ionesco

Franța și România

Este greu să facem, în doar câteva rânduri, istoria relațiilor franco-române. Într-adevăr, de mai bine de un secol, raporturile dintre Franța și România sunt atât de strânse încât o bună parte din istoria românilor este, într-un anume fel, istoria acestor relații.

Rar întâlnim, în istoria contemporană, un exemplu mai strălucit de iradiere a unei țări și a unei culturi decât aceea a Franței în România, și o înrudire mai uimitoare între două țări. Încă de la începutul secolului al XIX-lea, ideile Revoluției franceze, conceptul de naționalitate, victoriile napoleoniene au înrăurit spiritul românilor și este cert că, dacă România a putut să se elibereze spiritual de complexul turco-rus care amenința să o înghită, este în mare măsură datorită Franței. Și, tot datorită Franței, o Românie câștigată în plan intern de ideile naționaliste, și ajutată din afară de acțiunea lui Napoleon al III-lea, a putut să-și redobândească neatrănarea politică.

„Insulă latină într-un ocean slav”, cum spune formula, România și-a regăsit în Franța familia adevărată, aceea a latinității. Iată de ce influența culturală, pe care filozofii, poezii, istoricii, artiștii, oamenii de știință francezi au exercitat-o asupra spiritului românesc, nu a putut fi niciodată considerată o dominare intelectuală care să fie o piedică în calea dezvoltării spiritului românesc, ci, dimpotrivă, o mișcare mergând în aceeași direcție cu vocația României și ajutând-o în căutarea de sine.

Cultura franceză exercită, așadar, o influență considerabilă în România, dar aceasta nu înseamnă o cultură română care să fie doar imitația celei franceze, ci înseamnă existența unor strânse afinități între cele două țări. S-a spus în repetate rânduri că un francez nu este un străin în România, după cum un român, la rândul său, nu se simte un străin în Franța: și unul și celălalt sunt cetățenii aceleiași patrii spirituale.

De mai bine de un secol, oamenii de stat români își fac studiile în Franța; scriitorii români sporesc literatura franceză (în afară de francezi, doar romantismul german și filozofi precum Kant, Schopenhauer și Nietzsche au putut influența în chip rodnic gândirea și poezia românilor), iar literatura română nu poate fi înțeleasă fără cea franceză.

Am greși dacă am spune că e vorba de un capriciu, de o admirație exagerată; este mai curând sentimentul pe care îl au românii că sunt, alături de francezi, reprezentanții aceluiași principiu uman, ai aceluiași sistem de civilizație, ai aceleiași intuiții asupra lumii. Este drept că, în ultima vreme, s-a putut constata în Franța o anume moleșire morală, un fel de pierdere a conștiinței și o lipsă de încredere.

Dar românii care se mândreau cu măreția Franței ca de propria glorie și care, în prezent, suferă alături de francezi din pricina nenorocirilor abătute asupra Franței, își păstrează certitudinea că „principiul” francez este nepieritor, în Europa, ca și în lume.

În lupta dusă în prezent în Est împotriva bolșevismului, românii consideră că luptă și pentru civilizația franceză. Ar trebui ca francezii să știe că au, printre țărani, intelectuali și oamenii politici din România, prieteni, frați fascinați de gloria istorică a Franței și care speră în gloria ei viitoare. Dacă, pentru francezi, Franța este o

persoană, pentru prietenii ei de departe, ea este deopotrivă o ființă reală și foarte dragă, un principiu, o idee, o esență nepieritoare. Și dacă multor francezi Franța le apare lipsită de unitate, românii îi văd unitatea lăuntrică, o unitate de structură, ascunsă celor care nu știu să vadă, pentru că nu știu să iubească.

Pentru că sunt profund sinceri, românii pot afirma că se simt, uneori, mai francezi decât unii francezi care, din slăbiciune, rătăcire, scepticism, patimă sau chiar interes egoist, par să se dezică de înalta calitate franceză.

*

Testamentul lui Eugène Ionesco

Mesajele nu mă ajută. În momentul de față mă simt atât de rău încât mi-e greu să scriu. Nici ideile nu îmi vin câtă vreme durerea este atât de violentă. Este aproape ora 5, se lasă noaptea, noaptea pe care o detest, dar care totuși îmi aduce uneori un somn atât de binefăcător. Piese mele sunt jucate cam peste tot în lume și cred că aceia care se duc să le vadă râd sau plâng fără să simtă vreă durere. Știu că totul trebuie să se sfârșească în curând, dar, cum am spus nu de mult, fiecare zi este un câștig.

Câteodată vin să mă vadă prietenii, câțiva prieteni devotați. Îmi face mare plăcere să-i văd, dar, după o oră, și asta mă obosește. Ce altceva mai bun făceam oare înainte vreme? Cred că mi-am pierdut timpul și am alergat în deșert. Mintea mi-e goală și nu mai pot continua, nu din pricina durerii, ci a acestui gol existențial de care e plină lumea, dacă pot spune că lumea e plină de gol. Ca de obicei, mă gândesc că voi muri, poate, în seara asta sau, să sperăm, mâine ori poimâine, ori, cine știe, chiar mai târziu. Când nu mă gândesc la ce-i mai rău, mă plictisesc. Uneori, mă gândesc că mă gândesc, că mă rog. Cine știe? Poate totuși va urma ceva. Poate că după va urma bucuria.

Ce formă are Dumnezeu? Cred că forma lui Dumnezeu este ovală...

Soția și fiica

Am fost ajutat în carieră, cum se spune, de nenumărate ființe cărora le datorez recunoștință. Cea dintâi a fost mama, care m-a născut, care era nespuse de blândă și avea mult umor, cu toate că unul din copii i-a murit la o vârstă fragedă, iar soțul a părăsit-o, cum spun adesea, lăsând-o singură în imensitatea Parisului.

Dar cele care de-a lungul vieții mi-au fost de cel mai mare ajutor au fost soția mea, Rodica, și fiica mea, Marie-France. Dacă n-ar fi fost ele, cu siguranță n-aș fi făcut nimic, n-aș fi scris nimic. Lor le datorez și lor le închin întreaga mea operă. Au urmat, mai târziu, profesorii mei din București.

Îi datorez mult unui escroc, Kerz, care a dat faliment în chiar ziua ultimei reprezentații cu piesa mea „Rinocerii” la New York, ceea ce lui i-a adus suma de 40.000 de dolari – la nivelul anului 1940 – iar mie mi-a adus faima în Statele - Unite. Fără să vrea, mi-a fost de ajutor.

Au mai fost criticii literari englezi și francezi, deși au avut de înfruntat pe criticii de stânga, care au crezut la început că eu însumi eram de stânga, în vreme ce ceilalți mă credeau de dreapta.

Și a fost, o spun încă o dată, soția mea, cea care m-a determinat să-mi dau licența și examenul de titularizare ca profesor.

Mi-a mai făcut bine, vrând de fapt să-mi facă rău, cea de-a doua soție a tatălui meu, Lola, care m-a izgonit din casa tatei, fapt ce m-a îndemnat să mă descurc și să izbândesc singur.

Mi-au făcut bine profesorii mei de la Liceul „Sf. Sava”, care m-au dat afară din școală, ceea ce mi-a dat posibilitatea să-mi dau bacalaureatul într-un liceu de provincie, găzduit de sora soției mele, Angela, care ținea un pension pentru elevii de liceu, din câte știu tineri care nu prea au reușit în viață. Rătăcind când la unul, când la altul, eu, vagabondul fără adăpost, am ajuns, iată, să am unul din frumoasele apartamente din Montparnasse.

Și am mai fost ajutat, sporadic, de rude mai mult sau mai puțin îndepărtate, mătușile mele Sabina și Angela, ca și de profesorii care au crezut despre mine că am geniu. M-a ajutat nu demult, în timpul războiului din 1940, mama soției mele, Anca, lăsându-i pe ginerele și pe fiica ei să plece în Franța, deși avea inima sfâșiată. A murit nădăjduind că va putea să vină după noi la Paris, dar nu a putut și a murit cu această nădejde.

M-a ajutat și Dumnezeu atunci când, refugiat fiind la Paris, pentru că nu voiam să mă întorc la comuniștii din București, mi-am luat, într-o zi, coșul de cumpărături fără să am nici un ban în buzunar și, ducându-mă la piață, am găsit pe jos 3000 de franci. Atât de multe împrejurări mi-au venit în ajutor! Poate Dumnezeu e cel care m-a ajutat în viața și în truda mea, fără ca eu să-mi dau seama. Și am mai fost ajutat de proprietarul casei de pe strada Claude Terrasse, domnul Colombel, Dumnezeu să-l binecuvânteze, cel care nu s-a îndurat să dea afară un refugiat ce nu-și plătea chiria, dar era poate trimis de Dumnezeu.

Astfel, trecând din mână în mână, am reușit să dobândesc această imensă celebritate și să ajung, împreună cu soția, la vârsta de 80 de ani, ba chiar 81 și jumătate, angoasat și temându-mă de moarte, și fără să-mi dau seama că Dumnezeu mi-a făcut atâta bine. Dar n-a abolit, pentru mine, moartea, și faptul mi se pare inadmisibil.

Alexandru MĂNĂSTIREANU

CALE ȘI DRUM - de Ion Popescu Sireteanu

Pe 18 aug. a. c., din Pitești dl. Ion Popescu Sireteanu îmi trimite volumul „Cale și drum”, cu dedicație de autor, precum și o scrisoare răspuns la primirea volumului II al „Călătoriei” mele, din care citez doar fragmentul următor: „Vă mulțumesc pentru carte și vă felicit pentru un sponsor neașteptat...mă bucur că vârsta nu vă împiedică să scrieți și să fiți prezent în viața culturală. Aici vă trimit „volumul” de poeme în proză „Cale și drum”. Ceea ce m-a incitat mai mult chiar din primul moment, a fost clasificarea cărții trimise drept „volumaș”.

În aparență poate fi numit așa, dacă ținem cont de numărul impresionant de volume ce a pus la dispoziția cititorilor, dar în realitate acest pretins volumaș este o operă de sine stătătoare cu o mare densitate de imagini, impresii, idei, sentimente și judecăți de valoare care, în ultimă instanță, m-a determinat să stărui asupra textelor incluse și să-mi spun și de data aceasta părerea, așa cum am mai făcut-o și cu altă ocazie.

Și de această dată am savurat pagini antologice de poezie în proză cu prea frumoase descrieri de natură, mărturie obiectivă a celor afirmate.

„Cale și drum” – în aparență „volumaș” e opera unui îndelung gânditor și, mai presus de toate, un maestru în mânuirea unor termeni și expresii ce presupun *har al scrisului* și o enormă cantitate de muncă pe parcursul întregului timp de când scrie. Unele componente ale prezentului volum fac parte din literatura interzisă în timpul defunctului regim comunist, iar în momentul finalizării volumului de față, doar a adăugat materialul făurit într-un timp apropiat ori mai depărtat.

Cu toate eforturile mele și ale preoților, n-am reușit niciodată să mă abandonez în brațele lui Dumnezeu. N-am reușit să cred îndeajuns. Sunt, vai, asemeni celui despre care se spune că-și rostea rugăciunea în fiecare dimineață: „Doamne, fă-mă să cred în tine!”.

Ca orice om, nu știu dacă *dincolo* există altceva ori nu există nimic. Sunt tentat să cred, cum spune Papa Ioan Paul al II-lea, că între forțele întunericului și cele ale binelui se dă o uriașă luptă cosmică. Sper, desigur, în victoria finală a forțelor binelui, dar oare cum se va produce ea? Să fim noi oare doar niște picuri ai unui tot, ori poate ființe ce stau să renască? Ce mă mânănește poate cel mai mult e despărțirea de soția și de fiica mea. Ca și despărțirea de mine însumi. Sper în continuitatea unei identități cu mine însumi, temporală și supratemporală, în timp și dincolo de timp.

Lupta cosmică

Nu ne facem apariția pe pământ ca să trăim, ci ca să ne stingem încet și să murim. Trăim cât suntem copii, creștem, foarte curând începem să îmbătrânim și, cu toate astea, cu greu ne închipuim o lume fără Dumnezeu. Ne este mai ușor să ne-o închipuim cu Dumnezeu. S-ar putea spune că medicina modernă și gerontologia vor prin toate mijloacele să-i redea omului plenitudinea, așa cum n-a știut s-o facă divinitatea: dincolo de bătrânețe, ramolire, imputinare. Să-l refacă pe om în integralitatea, în nemurirea lui, așa cum n-a știut ori n-a vrut să o facă divinitatea. Așa cum n-a făcut-o!

Înainte vreme, sculându-mă în fiecare dimineață spuneam: slăvit fie Domnul că mi-a mai dăruit o zi. Acum spun: mi-a mai luat o zi. Ce-a făcut Dumnezeu cu toți copiii și toate vitele pe care le-a luat de la Iov? Și totuși cred în Dumnezeu, căci cred în existența răului. Dacă răul există, există și Dumnezeu.

Text publicat, pe 3 decembrie 1993, în revista *Le Figaro Littéraire*. Titlurile interioare aparțin redacției. Eugène Ionesco a mai scris alte două texte pe aceeași temă, apărute în edițiile din 1 octombrie 1993 și 18 februarie 1994.

Îmi permit să las la o parte considerații de ordin general și să intru în miezul lucrului ce mi-am propus, folosind ordinea înscrierii textelor în volum, după cum urmează:

În „Prietenie” prețuiește deosebit un anumit arbore (sigur e stejarul) ca simbol al tăriei și durabilității sale ce-i vine din implantarea adâncă a rădăcinilor comparativ cu poporul nostru rămas statornic în locul de baștină, împotriva tuturor vicisitudinilor vremurilor și ale istoriei!

El, prietenul, stejarul nu ia în seamă pe cei ce vor să-l acopere cu frunzele lor, pentru că ei cresc prea repede și nu pot trăi mult.

Referindu-se în „Moartea poetului” la N. Labiș, subliniază fatalitatea nemiloasă a Destinului care frânge prematur și tragic viața ce avea să se înalțe spre soare. „Și clonțul de fier a sărutat cu noapte inima cântărețului cu fluier de baladă și doină”.

În „Nefericitule” admonestează ocupantul ce ne-a adus *noaptea istoriei noastre* în numele unor idealuri false. „Și acum vii tu, cu învățătură și cu arme și strivești tot ceea ce a făcut mai frumos și mai desăvârșit maica noastră cea dintâi și...toți morții vin să te bată cu dorul lor de viață”.

În „Să nu ne amăgim... singuri să ne luminăm nopțile, dacă vrem, să trecem prin timp ca niște *aleși ai veșniciei*”. Câtă fierbinte iubire manifestă autorul afirmând: „Lasă-mă, Doamne, să îngenunchez a săruta acest pământ pângărit de ambiții și felurite necuviințe omenești.”

În „Aproapele meu” se întreabă retoric: „Oare cine ne-a

înstrăinat așa de tare, frate al meu”, indubitabil...se știe vinovatul...

În „Au venit peste noi” subliniază accentuat frăția veche a românului cu bătrânul codru, când „apucam topoare, coase și furci și ceream îngăduință fratelui nostru cel veșnic să ne ascundem și să așteptăm ceasul dreptății”. „Și iată că toți s-au pierdut înghițiți de ape și de pământ, iar noi am rămas statornici peste veacuri.”

Omagiază apoi „Scriitorii” pentru că glasul lor se aude mai deslușit când „*meridianul istoriei stă în cumpănă*, ei duc înainte torțele iubirii de patrie, sunt glasul tuturor generațiilor, sunt cei mai aleși dintre stegari, ei deschid ochii celor care nu mai puteau să vadă prin ceața lăsată în unele ceasuri ale istoriei și că glasul lor ferește vremurile de ticăloșie și de paragină.”

În „Toamnă” realizează un superb tablou poetic în proză acestui bogat anotimp, pentru că „Toamna a venit pe vârful degetelor și s-a urcat pe nevăzute în copaci aprinzând candelă cu mii de culori în biserica mea, cu altar de privighetori și de grauri și de mierle și...chircite, zilele adorm ca babele pe la porți și pe prispe și, spre final, navetiștii chirfoses glodurile cu gândul la bucățița lor de pâine și la pensia pe care speră să o mai apuce.”

În „Tineretea mea”, evidențiază urcușul tineresc spre înălțime, dar și întoarcerea la matcă, fiindcă, „dorul de ai mei m-a biruit ca un uragan și m-am întors lângă țărâna părinților și nu m-am tânguit în durere și nu m-am pierdut în ceasul cel greu al nenorocirii, ci doar vorbele înțelepte le-am păstrat lângă inimă ca un talisman al neamului meu”.

În „Mă întreb adeseori” face cinstirea țaranului român ca temelie a țării, aducând iarăși un pios omagiu cărturarilor din trecut, întrebându-se: „ce fel de suflet vor fi avut țărani de demult când lăsau tot ce aveau mai scump și luptau cu vrăjmașul până îl culcau la pământ, iar vechii cărturari țineau cu o mână pana și cu cealaltă sabia”. Înfierând trădarea onora pentru interese străine, conchide că, pentru a ne răscumpăra acest păcat, va trebui „să scriem în marmură numele celor morți, să nu se uite crimele și să-i pedepsim pe ucigași”, vădindu-se aici scriitorul patriot, *adevăratul om al cetății*.

În „Zeita dreptății” condamnă justiția, *severa zeiță a dreptății* care stă neclintită într-o nepăsare fără margini, ținând deasupra lumii „talgerele cumpenei în care cad arginți” – cât realism în cele afirmate!...

În „Nimic să nu uiți”, afirmă că nimeni altul ca „Doinele tale și apele au fost numai lacrimi și jale, numai dor și speranță, numai *foc și vălvătaie* și că pretutindeni crește *bobul de grâu sângeri*u, dovada indubitabilă a enormelor sacrificii pentru apărarea gliei, iar pământul e sfințit cu lacrimi, cu sânge și nădejdi”.

În „Arde condeiul”, subliniază rolul activ – decisiv al scriitorilor, fiindcă „Arde condeiul muțat în cuvinte, limba zvâcnește, ochii cată la horbota vremii și că atunci când gurile nopții se cască mai tare, dorul ni-i forță și noaptea se darmă.”

În „Prin codrul fără margini” „mergeam mereu, mereu bătuți de vânturi nebune cu nădejdea că vom ieși cândva *din marea lumii rătăcire*. Mergeam prin noapte și prin noroi, topiți de dorul luminii...turmă hăituită de foame și de frig și de noroi și de zăvozii văzuți și nevăzuți ai stăpânilor, dar știam că veacul nebulniei se va sfârși cândva.”

Un loc aparte în cuprinsul acestui volum îl are poemul „Ninge frumos”. E un fermecător tablou poetic al naturii binecuvântate cu albul pur al iernii, alb imaculat ce contrastează puternic – realist cu realitatea și traiul obișnuit al omului de rând măcinat de lipsuri și nevoi, cu sufletul *întunecat și cătrănit*, tânjind după nimicurile ce se aduceau pe piață.

Însuși albul imaculat este întunecat de situația reală când poporul i se drămuia nu numai libertatea zborului, ci și mizera existență zilnică. Prin sublinierea accentuat multiplă „ninge

liniștit”, autorul evidențiază cu forță că, pe canavaua acestui superb alb al albului pur se așterne cel mai realist și mai întunecat tablou al unei lumi de care ne-am despărțit fără regrete și trebuie să veghem ca *istoria să nu se mai repete*. Lucru important e că această cruntă realitate este înfățișată la 4 dec. 1989, deci cu două săptămâni înainte de marea cotitură a istoriei noastre, încă o dovadă în plus de scriitor militant, vehement, împotriva regimului draconic – totalitar importat de vânduții neamului nostru.

În „La Bojdeuca din Țicău” reamintește că până la domnul Creangă nimeni de pe această vale a plângerii nu a cuvântat mai frumos și că în ograda Bojdeucii se adună, adeseori, marii boieri ai culturii românești și ai sufletului nostru.

În „Corabia nebună” prezintă realitatea zilei de 22 decembrie 1989 afirmând profetic: „Corabia nebună merge în derivă spre tărâmul pieirii și numai *Speranța* ne dă tăria de a năzui să împodobim lumea cu zori de zi și cu dimineată nesfârșită...Corabia nebună se duce purtată de valuri și marea va s-o poarte *ca pe o mărturie a unui lung ev de beznă fumegândă*”.

Cât sarcasm manifestă autorul împotriva cărmaciului ce se pretinde genial în „Nevoia de Agora”, când înțelepții și cărturarii sunt puși în lanțuri și uciși, iar poporul este înfometat. Lingușitori și lichele salută ambițiile paiatei, dar nevoia de *Agora* scoate mulțimea pe străzi cerând să fie alungată paiata cocoțată în spinarea unui neam întreg. Îndeamnă vântul – aici e „Vântul istoriei” - să-și sloboadă tăria și să arunce în țărână pocitania această scârnavă și beteagă la minte.

În „Poem fără titlu” afirmă răspicat că nu avem destule lacrimi să plângem și nici destulă putere să ne opunem întotdeauna răului omenesc și că nenumărați oameni au fost sfârâmați fără să știe de ce într-o uriașă revărsare de suferințe. Păstrăm încă șansa, pentru că mai sunt cuvinte care n-au fost siluite sub *marele și greul zăbranic al lungii nopți românești*, însă va trebui curățat de mâl și de alte viituri întregul lexic, pentru că multe cuvinte au fost compromise.

În „Ce blestem ne-ai trimis, Doamne” ... de mor copiii în fașă, de intră în noi corabia morții, de mor cântecele venite din moși strămoși, cere Divinității.....,revărsă vechea dragoste a fratelui de frate, scoate-ne din neputință, *izbăvește-ne de tragerea sufletului pe roată*.”

În „Când și când” afirmă pregnant: „se ivește când și când câte un nebun care vrea să stingă stelele că *prea luminează în ciuda lui*, că vrea să zidească palate monstruoase și să poarte râuri pe unde n-au curs niciodată ape, numai pentru a se spune peste veacuri că sub domnia lui s-au făcut toate, ca și cum Domnul Dumnezeu s-ar fi întruchipat în pocitanie care, ...stă să se măsoare cu marii voievozi ai neamului și că... indivizi nedemni de poziția lor bipedă îi deschid calea spre scara de marmură a istoriei.

În „Nebunii aceștia”, autorul zidește în slove de aur chipul bărbaților luminați ai elitei noastre, care au trecut prin școli înalte și prin pușcării întunecoase. Ei sunt partea cea mai lucidă și mai decisivă a națiunii *pentru construirea unei lumi fără cătușă și căluș*. Ei s-au legat să cheme dreptatea peste acest pământ însângerat. Și...câte n-ar mai fi de spus despre acest *volumaș*, dar mă opresc la poemul „Ispite”. Aici scoate încă o dată în evidență rolul scriitorului în lumea noastră. ...Să mergi înainte cu înverșunare, să veșnicești limba neamului tău în cântece nemaiauzite...că ești dator să veșnicești neamul și limba în care ai gângurit pe când te alintai la sânul maicii tale și de aceea *să arzi cu înverșunare, să preschimbi „limba în altar al neamului*.”

Las la latitudinea fiecărui posibil cititor să descopere noi și noi perle ale gândirii unui scriitor care „Arde” pentru graiul românesc și pentru neamul din care face parte.

Diana STOICA

Semne poetice. *Insula* în imaginarul poetic eminescian

În perspectivă poetică, *insula* este unul dintre simbolurile fundamentale ale imaginarului mitic eminescian. Situată între pământ și mare, cu deschidere spre orizontalitate, și între pământ și cer, cu deschidere spre verticalitate, *insula* este spațiu metafizic al reiterării sau retrăirii timpului mitic. Aflată dincolo de dimensiunea profană a existenței cotidiene, *insula*, spațiu izolat „la care nu poți ajunge decât în urma unei călătorii pe apă sau a unui zbor, este simbolul prin excelență al unui centru spiritual primordial”¹. În definierea imaginii pe care o construiește, semnul poetic *insulă* este strâns legat de elementul acvatic, de apele nelimitate care o înconjoară și în a căror imensitate se pierd toate încercările omului, care trăiește nostalgia pribegirii, de a explora spații niciodată descoperite. Astfel, în simbolistica sa, *insula* presupune o separare spațială „a unei frânturi rupte din marele corp al realității, pe care acea frântură îl exclude, și de care se află în mod fatal și necesar separată”².

Fascinația *insulelor* ivite din / în mare ca simbol al „nuntirii” pământului cu apa, reminiscență a unor perspective cosmogonice, nu este decât manifestarea viziunii transcendente asupra lumii. În acest sens, considerată de interpreții operei eminesciene ca fiind o reprezentare a edenului terestru³, „cea mai desăvârșită viziune paradiziacă din literatura românească”, *insula* lui Euthanasius din *Cezara*, despre a cărei simbolistică am discutat și anterior în analiza semnelor poetice *stâncă* și *vale*, este un univers ascuns privirilor, înconjurat din toate părțile de „*stânci nepătrunse*”, „*de stânci urieșești*” (O.VII, 121), care ascunde orice experiență mundenă.

Printr-o raportare directă la simbolismul acvatic al apelor primordiale, *insula* își dezvăluie semnificațiile în jurul ideii e spațiu transcendent al manifestării stării originare. „Dacă apele – și îndeosebi apele oceanice –, interpretează Mircea Eliade, reprezintă în foarte multe tradiții haosul primordial de dinainte de creație, *insula* simbolizează *manifestarea, Creația*”, implicând ideea de „centru în jurul căruia s-a creat lumea întreagă”⁴. De asemenea lumea din interiorul *insulei* vorbește despre o permanentă facere: „*De jur împrejur stau stâncile urieșești de granit, ca niște păzitori negri, pe când valea insulei, adâncă și de sigur sub oglinda mării, e acoperită de snopuri de flori, de vițe sălbatice, de ierburi nalte și mirositoare în care coasa n-a intrat niciodată. Și deasupra păturei afânate de lume vegetală se mișcă o lume întreagă de animale. Mii de albine cutremură florile lipindu-se de gura lor, bondarii îmbrăcați în catifea, fluturii albaștri împlu o regiune anumită de aer deasupra căreia vezi tremurând lumina soarelui. /.../ În mijlocul văii e un lac în care curg patru izvoare cari ropotesc, se sfădesc, răstoarnă pietricele toată ziua și toată noaptea. E o muzică eternă în tăcerea văratică a văiei și prin depărtare, prin iarba verde, pe costișe de prund, le vezi mișcându-se și șerpuind cu argintul lor fluid, transparent și viu, aruncându-se în brațele bulboanelor în care se-nvârtesc nebune, apoi repezindu-se mai departe, până ce, suspinând de satisfacere, s-adâncesc în lac. În mijlocul acestui lac, care apare negru de oglindirea stufului, ierbăriei și răchitelor din jurul lui, este o nouă *insulă*, mică, cu o dumbravă de portocale. În acea dumbravă este peștera ce am prefăcut-o-n casă, și prisaca mea. Toată această *insulă-n insulă* este o florărie sădită de mine anume pentru albine.” (O.VII, 121).*

Într-o descriere a armoniei lumii, peisajul luxuriant din mijlocul *insulei* trimite la o natură primară, edenică, aflată dincolo de experiența istorică: iarba crește nestingherită fără intervenția omului, apele gâlcevesc, șerpuiesc, se azvârlă în

brațele bulboanelor, contopindu-se cu natura, astfel încât perfecțiunea naturii care se reorganizează este într-o continuă geneză. În completarea acestui decor paradiziac întâlnim imaginea *insulei* în *insulă* în care se află o peșteră (locuința lui Euthanasius), simbol al sihăstriei, al abandonării de tot ceea ce ține de lumesc, și a celor patru izvoare, replică a izvoarelor din Eden, a căror muzică creează muzica eternă a Lumii, toate acestea traducându-se într-o reîntoarcere la legile firii, la trăirea în sensul naturii, dezvăluind așadar i-realitatea lumii aflate într-o armonie absolută, a unei naturi care trăiește în veșnicie. *Insula* comunică, în textul eminescian, sentimentul primordialului. Participând de fapt la o realitate absolută, *insula* este un tărâm transcendent, deosebindu-se de restul creației stăpânite de legile devenirii și ale morții⁶. Ființa umană însăși intrată în moarte nu va fi supusă aici legilor dezagregării fetidice a cadavrului. Se va contopi cu natura, prin anularea dimensiunii regnurilor: „*Mă voi așeza sub cascada unui pârâu; liane și flori de apă să înconjure cu vegetația lor corpul meu și să-mi străfese părul și barba cu firele lor /.../. Râul curgând în veci proaspăt să mă dizolve și să mă unească cu întregul naturei, dar să mă ferească de putrejun. Astfel cadavrul meu va sta ani întregi sub torentul curgător, ca un bătrân rege din basme, adormit pe sute de ani într-o *insulă* fermecată.” (O.VII, 131).*

De asemenea, cei care au acces la acest tărâm sunt cei pregătiți să accepte starea originară. Astfel, Ieronim descoperă *insula* „după ce prin călugărie se depărtase pe jumătate de lume”⁷. Cezara ajunge la *insulă* după ce se refugiază la o mănăstire, după moartea tatălui său, evitând căsătoria cu Castelmare, deci tot printr-o abandonare a lumii profane. Goliciunea celor două personaje, așa cum sunt în momentul regăsirii, fără a avea nimic impudic, deoarece „s-au dezbrăcat de orice formă”, de tot ceea ce ține de lumesc, este un mod firesc de integrare într-o existență adamică, într-un timp al prezentului etern.

Rămânând în imaginarul prozei, în *Avatarii faraonului Tlă*, descoperim aceeași *insulă*, ascunsă privirilor, aflată în mijlocul unui lac subteran: personajul, regele Tlă, „*cobori scările jos, mai jos, ca și când s-ar fi coborât în fundul unei mine... și-n adânc depărtare îl vedeai lângă un lac. /.../ și-n mijlocul lui se desemnau formele negre și fantastice ale unei insule acoperite de o dumbravă...*” (O.VII, 248). *Insula* din această nuvelă pare a fi construită după aceeași geografie mitică întâlnită în *Cezara*. Pentru a ajunge la *insulă*, personajul lui Eminescu străbate adâncuri chtoniene – Ieronim o peșteră, regele Tlă un adânc asemănător unei mine –, iar în mijlocul lacului la care ajunge se află o grădină cu flori ale cărei cărări sunt acoperite cu pulbere de argint: „*lacul ce strălucea, insula cu boschete verzi, cu straturi de flori palide și înalte, cu cărările acoperite cu nisip de argint... era o grădină frumoasă în mijlocul unui lac suteran...*” (O.VII, 249). Spațiul construit este scos din sfera contingentului, fiind plasat în cea a imaginarului, unde se configurează un timp și un spațiu mitic.

continuare în numărul următor

Note:

1. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dictionar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1993, 155.
2. Edgar Papu, *Quasimodo și complexul „insulei” în Fetele lui Ianus*, Editura Univers, București, 1970, 210.
3. G. Călinescu, *Istoria literaturii române dela origini până în prezent*, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, 399-400.
4. Mircea Eliade, *Insula...*, 7.
5. Mircea Eliade, *Insula...*, 14.
6. *Ibidem*, 14.
7. G. Călinescu, *Istoria...*, 400.

Constantin OSTAP

LUMÎNĂRICĂ

DAR CINE A FOST „LUMÎNĂRICĂ”?...

Ion N. Oprea ne-a dăruit, recent, două cărți: Antologia **CARTE...OMAGIU MAMEI**¹⁾ avându-l drept co-autor pe Ioan Costache Enache („Cronicarul din Bucium...”) și – singur autor – volumul **LUMÎNĂRICĂ**²⁾ despre care încercăm să facem vorbire. Subtitlul „**Sfântul Ioan de la Tutova și epoca în care a trăit**” ne dezvăluie (și nu prea...) subiectul pe care a dorit să-l dezvolte.

Pentru cei care îl cunosc pe acest harnic truditor în ogorul literaturii, îndrăgostit de plaiurile Moldovei și Bucovinei, autorul volumului de jurnalistică din anul 2005, intitulat **Cu capul pe umărul meu**³⁾ volumul **LUMÎNĂRICĂ** de care ne vom ocupa reprezintă o ... surpriză. Mă explic.

Îl știam preocupat de „Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei birlădene 1870-2008”, de „Personalități moldave”, de „Bârladul și Hușul în presa vremii”, de Vaslui (Capitala „Țării de jos”), de Dorohoi (Capitala „Țării de sus”) de Huși (Hușul în presa vremii). Nu-i bănuiam, însă, înclinația către problemele de ordin religios, de prețuire a slujitorilor întru Hristos („În fiecare sărac, asuprit sau bolnav, ne întâmpină Hristos...” apud Dumitru Stăniloae). Citim, deci, cu respectul cuvenit, acel **CUVÂNT DE SPERANȚĂ** care prefațează volumul:

„O plăcere anevoios câștigată, dar plăcere de o mare responsabilitate, să scrii despre **Lumînărică**, să-l identifici pe el și faptele sale de totală milostivire pentru oamenii Moldovei și bisericile sale, pentru Dumnezeu nostru, al tuturor, în anii de viațuire, probabil 1782-1842. Al tuturor, pentru că **Lumînărică** s-a dăruit nu numai ortodocșilor, ci tuturor oamenilor, indiferent de etnie și religie...”

Unui subiect informațiile altor scriitori despre Ioan – Lumînărică: „... noi actualizându-le vrednicia ca trăitori întru Evanghelia lui Hristos”.(s.n.).

Reținem, deci, și precizarea de la pagina 37, în legătură cu evocarea lui C. Negruzzi despre personajul în cauză, pe care autorul îl numește „Lumînărică – Ioan de la Tutova”

Găsim (vezi „Lada cu cărți a lui C. Negruzzi”) motivația interesului acestuia pentru Lumînărică și alți năpăstuiți de soartă: „Dragostea lui C. Negruzzi față de clasa țărănească și a împilaților în general, n-a fost nici romantică, nici teoretico-patriotardă, ci una care izvoră din însăși realitățile pe care le trăise și cunoscuse...”

Care a fost gândul autorului întru reluarea unui subiect de care s-au ocupat înaintașii noștri? O spune la pagina 11: „Îndrăznim, totuși, să credem că eforturile autorilor care s-au ocupat de **Lumînărică** și **Titinaș** trebuie continuate pentru a-i recupera și completa pe deplin. **Eu au fost niște sfinți...**” (s.n.).

Autorul însemnărilor față despre cartea lui Ion N. Oprea își justifică acest demers prin discuția pe care a avut-o cu domnia sa, căruia i-a indicat, drept posibilă bibliografie, monografia lui N.A. Bogdan, **ORAȘUL IAȘI** (1913), amintindu-i că, la paginile 494-495, se găsește subtitlul **Lumînărică și Titinaș, Cersitori milostivi**, incluzând versurile – în limba franceză – ale lui Mih. A. Corradini, intitulate **Lumino** despre acel «...Un pauvre mediant qui I-on pleure aujourd'hui...», redate în traducerea lui Gh. Badea

de la paginile 141-143. Textul în limba franceză este redat la paginile 355-356. De perfectă bună credință, Ion N. Oprea vorbește la pag. 21 despre monografia lui N.A. Bogdan, cu precizarea: „...despre care vom aminti pe larg în paginile următoare...”, ținându-se de cuvânt (paginile 280-286 – „Alți autori despre Lumînărică”).

Ca vechi trăitor prin Târgul Ieșilor, recomand călduros ieșenilor (și nu numai...) lecturarea volumului, în care, pe lângă narația despre *Lumînărică*, autorul face docte incursiuni în istoria milenară a vechii capitale a Moldovei, având cuvinte frumoase de prețuire pentru personalitățile acestui târg istoric (vezi Gh. Ghibănescu, Costache Negruzzi, familia Beldiman, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negri, mitropolitul Veniamin Costache, domnitorul Mihail Strudza, Mihai Codreanu, Costache Negri, Radu Rosetti, Artur Gorovei, Barbu Lăutarul etc.), până la pictorul Abgar Baltazar, autorul picturii „Moartea lui Lumînărică”.

Cu gândul la acel *Fals tratat de vânătoare* al lui Odobescu, am spune că volumul lui Ion N. Oprea este – păstrând măsura – un alt *Fals tratat...* cititorul putând fi amăgit de coperta I („Sfântul Ioan de la Tutova” – pictură de Constantin Anton) sau de coperta IV („Interior din Biserica Talpalari”). Cred, însă, că există o justificare (vezi titlul de la pagina 15 – „*Lumînărică la biserica Talpalari*”, cu ipoteza că arhiva insuficient studiată a acestei biserici „ar putea să spună și mai multe și despre Cantacuzini (...) și, de ce nu, și despre Lumînărică...”).

Lipsa unor documente certe îl determină pe autor să emită teorii... credibile, de genul **Lumînărică un virtuos**, bazându-se în special pe mărturiile lui C. Negruzzi din *Negru pe alb* (Scrisoarea a XIII), dar și pe trimiterile la genul epistolar ale lui Avram P. Todor. Firește, își ia măsuri de precauție, vezi fraza: „...Unii pun la îndoială relatarea scriitorului, alții existența lui Lumînărică și a faptelor sale”. Ion N. Oprea nu se îndoiește de faptul că Lumînărică a existat aievea, dovadă că îi dedică acest volum, în care găsim titluri sugestive precum amintitele *Lumînărică la biserica Talpalari*, *Alți autori despre* și *Lumînărică un virtuos*, urmate de *Ucenic al lui Lumînărică* și *Lumînărică în actualitate* (comunicări actuale pe „forum electronic” de genul: „Citește spusele lui Costache Negruzzi despre Nică Lumînărică, acesta a fost un om real, nu o ficțiune literară...”).

Cum am spus, Ion N. Oprea oferă în lucrarea sa și alte informații de genul: „...Despre sfânta Cuvioasa Parascheva de la Iași, ocrotitoarea Moldovei, și (despre) minunile ei, credincioșii cunosc multe, dar nu îndeajuns...”. Ca urmare, ni se vorbește despre evenimentul din 1641 (aducerea moștelor Sfintei la Iași), despre relatările lui Dimitrie Cantemir referitoare la acest eveniment „...zugerăvit pe peretele de amiazăzi al bisericii Sfinților Trei Ierarhi, unde se află sfintele ei moaște...”, despre minunile din zilele noastre făcute de Sfântă (vezi p.307-308 cu cele două bătrâne din Focșani, venite să se închine la Sfânta, căreia îi aduseseră o pernă nouă: „...În clipa aceea preoții și credincioșii au văzut un lucru sfânt cu totul minunat. Cuvioasa și-a ridicat singură capul, iar după ce femeile i-au pus perna adusă și s-au

închinat, Sfânta Parascheva și-a lăsat iarăși capul pe căpătâi ca mai înainte..."). El găsește prilejul de a vorbi despre biserica „Pogorârea Sfântului Duh din Bucium”, despre *Cronica de la Bucium* a prietenului său (și al nostru), veteranul Ioan Enache, despre inimosul paroh Dumitru Carp al acestei biserici „...pe unde a trecut și s-a odihnit făcând poezie de suflet – marele Eminescu...”, despre miraculoasa vindecare a băieților Constantin-Bogdan Ciobanu și Emanuel Irimia (concluzionând: „...Face minuni **Ioan, Nică Lumânărică, Lumânărică** un sfânt de la Tutova”). Deci, revine la Sfânta Parascheva, la ședința Sfântului Sinod al BOR din 28 februarie 1950 (canonizarea unor sfinți români), cu speranța „că Biserica română nu va rămâne datoare acestor înalți și bine credincioși sfinți din ținuturile noastre...” concluzionând: „**Lumânărică lucrează!**”.

Astfel, la pagina 326, a reprodus „imaginea lui Lumânărică”, opera graficianului Cristian Bandi.

N-aș putea aceste succinte relatări despre volumul lui Ion N. Oprea, care m-a emoționat, altfel decât reproducând pasajul de la pagina 327:

„Însăși cartea de față este minunea lui Lumânărică...”
Amin!

Note:

1) Ion N. Oprea și Ioan Enache: *Carte... omagiul mamei*, Editura PIM, Iași, 2009.

2) Ion N. Oprea, *Lumânărică – sfântul de la Tutova*, Editura PIM, Iași, 2009.

3) Idem, *Cu capul pe umărul meu*.

Adrian VOICA

Dicționar cu distihuri (vol. 2) (1)

IULIE

De atâta focăraie,
Fără apă, tot faci baie!

focăraie = căldură mare.

*

PUȚIN RUȘINAT

Când umblam fuioagă
Căutam o doagă.

fuioagă = fără rost, răzleț.

*

VÂNĂTOARE

Flinta veche fără fultuială
E ca nunta fără cheltuială.

fultuială = umplutură de pușcă.

*

PRICEPUT

Între o furcea și un furcoi
E-o deosebire de altoi.

furcea = furcă mică.

furcoi, furcoaie = furcă mare de fân.

*

LA ÎNCEPUTUL SEZONULUI

Printre albe gaibarace
Vine vântul să se joace.

gaibarace = picioare lungi.

*

PRÂNZ ÎN REZERVAȚIE

Admir o garafă
Cu gât de girafă.

garafă, garafe = sticlă cu gâtul lung și cu partea de jos bombată.

*

SUBSTITUTURI

Tren cu șine de ocară
Pufăia ieri într-o gară.

gară, gări = clevetire, calomnie.

*

AXIOMĂ

Și-o găinăreasă
Poate fi mireasă.

găinăreasă, găinărese = îngrijitoare sau vânzătoare de găini.

*

OPINIA CAILOR

Dinții geambașului
Au culoarea cașului.

geambaș, geambași = persoană care vinde cai sau care mijlocește vânzarea cailor.

*

FALIMENT MEDIEVAL

Am vândut, de pildă,
Și steagul de ghildă...

ghildă, ghilde = breaslă, corporație.

*

PREMIUL LITERAR

Pe ogorul unui nea
Înflori o ghiundunea.

ghiundunea, ghiundunele = păcăleală.

*

PAROL!

Un artist cu fibră
Nu fuge de gibră.

gibră = tescovină, rachiul de piersici.

SINONIME COMENTATE

Omul prost nu e golban?
Ca mârtoaga trage-n van.

golban, golbani = 1. mârtoagă; 2. om prost, greoi.

*

AROGANT

În a mea grămăticie
Nu-i loc de acrobație.

grămăticie = cancelaria domnească.

*

EVALUAREA BUNICULUI

Nepoții mei sunt tare grijnici;
În schimb, nepoatele sunt nici-nici.

grijnic, -i; grijnică, -e; =grijuliu.

*

CU MAȘINA PE STRADA PRINCIPALĂ

– Ană, uite o gropană,
– Numai bună pentru pană!

gropană, gropane = groapă mare

*

ÎNDRĂGOSTITĂ

– Mi-am pierdut brățara lângă
Mărăcinii din halângă.

halângă = tufăriș mărunț; tufiș.

*

DISCUȚIE ÎN AUTOCAR

– Ai văzut tu vameș?
Să nu fie hameș?

hameș, -ă = om lacom, avid.

*

AMINTIRE

Handră
Tandră!
handră, handre = zdreanță
PĂZEA!

Putea hapsânul altfel? Și hapsește,
Că turcul știe românește!

hapsân, -ă = lacom la mâncare.

(a) hapși = a mânca repede și lacom.

*

NEPOTUL ECOLOGIST

– Mi-ar trebui mai multe harabale
Să duc gunoiul vorbelor matală!

haraba, harabale = căruță mare folosită la transportul grânelor, făinii și al altor poveri.

*

SPRE SEARĂ

– Haritoane!
– E dus la cucoane!

hariton, haritoni = om prost, leneș;
gogoman.

*

Mirela ROBU - CLOPOTEL

DINTRU ÎNCEPUT A FOST IUBIREA

Moto: „Câteodată, datoria noastră în fața unui adevărat mister nu e să-l lămurim, ci să-l adâncim așa de mult, încât să-l prefacem într-un mister și mai mare.” (*Pietre pentru templul meu*, Lucian Blaga)

Ca și la Mihai Eminescu, în lirica lui Lucian Blaga (poet modernist 1895 – 1961) există un plan filozofic secundar, un spațiu al experiențelor esențiale.

În *Trilogia cunoașterii*, filozoful Lucian Blaga distinge două tipuri de cunoaștere pe care le-a aplicat și operei poetice: cunoașterea paradisiacă¹ și cunoașterea luciferică. Opțiunea filozofului ca și a poetului este pentru cunoașterea luciferică: „Obiectul cunoașterii luciferice este întotdeauna *un mister* care de o parte se arată prin semnele sale, și pe de altă parte se ascunde după semnele sale (...) Cunoașterea luciferică provoacă o criză în obiect, *criză* în sensul unei despicări care răpește obiectului echilibrul lăuntric.”² Cunoașterea luciferică are ca scop potențarea, adâncirea misterului și nu lămurirea lui, este tipul de cunoaștere specifică poeziei.

Trăind în orizontul misterului, omul dorește să lămurească tainele universului, dar aceasta se realizează numai prin revelație. La nivelul meșteșugului poetic pătrunderea în interiorul misterului se realizează cu ajutorul metaforelor revelatorii care caută să reveleze un mister esențial pentru însuși conținutul faptului prezentat. Așa stau lucrurile și cu poezia pe care am ales-o spre studiu. Poezia se deschide cu o interogație și se încheie cu o supoziție (dubitativul *poate*).

Modalitatea prin care poetul poate stabili o cale de comunicare cu Universul este iubirea. Primul volum al lui Lucian Blaga *Poemele luminii* alcătuiește o culegere închinată iubirii. În poezia *Lumina*, poetul evocă lumina din prima zi a *creației* pe care crede că a regăsit-o în aerul respirabil la vederea iubitei

- I. Lumina ce-o simt
v²-v v⁵- (5)
- II. năvălindu-mi în piept când te văd,
vv³-v v⁶- vv⁹- (9)
- III. oare nu e un strop din lumina
-¹v -³v v⁶- vv⁹-v (10)
- IV. creată în ziua dintâi,
v²-v v⁵-v v⁸- (8)
- V. din lumina aceea-nsetată adânc de vieață?
vv³-v v⁶-vv⁹-v v¹²- vv¹⁵-v (16)
- VI. Nimicul zăcea-n agonie,
v²-v v⁵- vv⁸-v (6)
- VII. când singur plutea-n întuneric și dat-a
v²-v v⁵- vv⁹-v v¹¹-v (12)
- VIII. un semn Nepătrunsul:
v²- vv⁵-v (6)
- IX. „Să fie lumină!”
v²-v v⁵-v (6)
- X. O mare
v²-v (3)

XI. și-un vifor nebun de lumină
v²-v v⁵- vv⁸-v (9)

XII. făcutu – s – a – n clipă:
v²-vv -⁵v (6)

XIII. o sete era de păcate, de doruri, de-avânturi, de patimi,
v²-v v⁵- vv⁸-v / v¹¹-v / v¹⁴-v / v¹⁷-v (18)

XIV. o sete de lume și soare.
v²-v v⁵-v v⁸-v (9)

XV. Dar unde-a pierit orbitoarea
v²-v v⁵- vv⁸-v (9)

XVI. Lumină de-atunci – cine știe?
v²-v v⁵- / ⁶v⁸-v (9)

XVII. Lumina ce-o simt năvălindu-mi
v²-v v⁵- vv⁸-v (9)

XVIII. În piept când te văd – minunato,
v²- v⁵- / vv⁸-v (9)

XIX. E poate că ultimul strop
v²-vv -⁵vv⁸- (8)

XX. din lumina creată în ziua dintâi.³
vv³-v v⁶-v v⁹-v v¹²- (12)

Iubirea ca dat existențial, mărturisită și în poemul manifest care deschide volumul *Poemele iubirii* - „*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*” guvernează și poezia folosită aici ca text suport și echivalează cu o iluminare a spiritului.

Încă de la apariția volumului *Poemele luminii* din aprilie 1919, poetul ardelean ca stârni curiozitatea contemporanilor prin noutatea formelor de expresie pe care le propune, sincronizând definitiv formele poetice românești cu cele europene.

Modernitatea poeziei este dată de eliberarea de sub rigorile clasice, de nerespectarea regulilor tradiționale privind structura și elementele de versificație.

Structura poeziei *Lumina* luată în studiu este o *structură asimetrică*, secvențele poetice desfășurate sunt inegale ca distribuție (5, 4 sau 2 versuri).

Dacă tradiționaliștii cultivă în general regulile prozodice, fiind adesea niște versificatori riguroși, moderniștii, în cazul nostru *Lucian Blaga*, abrogă orice reguli, urmând pulsuniile structurii lor interioare, versificația nemaiconstituind un element de disciplină poetică. Însă la nivel prozodic, armonia poeziei este exprimată de *ritmul* (ternar) *amfibrahic* (accentul în ritmul amfibrahic cade pe silabele 2, 5, 8, 11 etc. – I Funeriu), frecvent în poezia modernă, *ritm intelectual*, după afirmația lui Mihail Dragomirescu, „ritm de bază pentru poezia românească dintotdeauna” după cum susține *Adrian Voica*.⁴

Versificația are un rol esențial în accentuarea semnificațiilor filozofice și ideatice, poezia este alcătuită

din 20 de versuri inegale, fără rimă și al căror ritm interior redă fluxul ideilor și frenezia sentimentelor poetice.

Versurile scurte (I, IX, X și XII) scot în evidență ideile filozofice, esențele spirituale, iar *cultivarea versului liber* este unul dintre elementele moderne de expresivitate ale poeziei lui Lucian Blaga.

Un alt procedeu al versificației în această poezie este *ingambamentul* (versurile I, III, VII, X, XI, XV, XVII) care constă în fluenta comunicării eului liric, în continuarea ideii poetice în versul următor, fără a marca aceasta prin vreo pauză, versurile depinzând unele de altele. Utilizarea acestui procedeu intelectualizat sugerează o muzicalitate ondulată a frazei, cu pauze surprinzătoare care nu țin cont de finalul versurilor, dar, în același timp, *ingambamentul* pune aici în lumină *ritmul amfibrahic*. Cezura este slab reprezentată (versul XIII, iar în versul XVI are semnificația expresivă de timp de gândire, pentru problema propusă meditației).

Versul IX („Să fie lumină”), vers principal din poezie este și versul martor (dipodie amfibrahică) conține și cuvântul – cheie *lumina* (v-v) prezent de opt ori, ceea ce - i oferă statutul de leitmotiv, datorită recurenței sale, devenit metaforă a *sensului total*. Repetarea cuvântului pe parcursul întregii poezii împinge la paroxism dorința de iluminare, marcată prin imperativul „Să fie lumină” și prin accentuarea din versul al XIX-lea a cuvântului *ultimul*.

„Lumina înseamnă cunoaștere, fiind identică cu spiritul. Ea este interpretarea simbolică a lui *Fiat lux* din *Facerea*, care înseamnă și iluminare.”⁵

Nu întâmplător a instrumentat poetul elementele:

sete, lume, soare, doruri, avânturi, patimi și lumină ca elemente indispensabile demersului epistemologic, pentru că ele susțin și la nivelul identității ritmului (amfibrahic).

În concluzie, putem afirma cu vădit temei că prozodia nu este un factor aleatoriu, ci unul constructiv, ea fiind certificată și prin această analiză. Relația strânsă dintre ritm și poezie, dintre semn (sursă fonetică) și sens se observă și în acest text.

Cel mai bine însă sintetizează aceste aspecte însuși Lucian Blaga: „Cuvintele, prin sonoritatea, ritmul, muzicalitatea, prin poziția lor în frază, etc., dobândesc în limbajul poetic virtuți și funcții pe care nu le au ca simple expresii cotidiene. Cuvintele limbajului poetic devin deci revelatorii prin însăși substanța lor sonoră și prin structura lor sensibilă, prin articularea și prin ritmul lor (...) Limba poetică se deosebește de proza zilnică prin aspect, mulțumită căruia ea, în calitate de lume sonoră și ritmică, devine icoana miraculoasă a unor stări sau lucruri exprimate conceptual prin ea.”⁶

Note:

¹ Specifică științelor exacte; rațională.

² Lucian Blaga, *Trilogia cunoașterii, Cunoașterea luciferică*, Ed. Humanitas, București, 1994.

³ Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. Minerva, București, 1981, p.8.

⁴ Adrian Voica, *Repere în interpretarea prozodică*, Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași, 1998, p. 111.

⁵ Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, București.

⁶ Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, București, E. L. U., 1969, pp. 313 - 314.

Dumitru NEDELEA

O vizită mai puțin obișnuită

O poveste adevărată, auzită de la tatăl meu, George Nedelea, acum peste 50 de ani. Încerc să refac cele povestite privind vizita făcută la Biblioteca „Stroe S.Belloescu” de o comisie militară sovietică, alcătuită din ofițeri superiori, însoțită de reprezentanții locali în anul de grație 1946.

Pregătirea vizitei a impus măsuri deosebite ca: înlocuirea lustrelor, completarea becurilor, ceruirea și lustruirea parchetului, vopsirea tocului de la uși și ferestre, ordonarea depozitelor, înlocuirea perdelelor și a huselor; Pinacoteca trebuia văzută cu exponatele cele mai valoroase etc., etc.

Se știe cât de greu a trecut anul 1946, cu mari lipsuri în alimentație datorită secetei prelungite. O parte din populație abia se întorsese din refugiu și încă se mai auzeau explozii prin periferiile Bârladului, lăsându-se cu urmări grave în rândul tineretului mai ales; rămâneau mulți mutilați sau alții sfârtecați de schijele obuzelor, muniție rămasă în urma frontului și chiar cu acest tablou pesimist asistam la refacerea bibliotecii unde se aduceau cărțile găsite, aruncate pe aiurea, iar școlile începură să-și deschidă porțile. Am descris un tablou pe al cărui fundal trebuia zugrăvită vizita delegației amintite la început. Și ziua „mult așteptată” a sosit. Mașini militare au oprit în preajma clădirii bibliotecii (unele și pe străzile învecinate), iar din prima a coborât un general cu o figură impunătoare și cu pieptul plin de medalii urmat de o întregă suită de ofițeri superiori. Primirea s-a făcut în holul bibliotecii. S-au vizitat sălile de lectură, rafturile închise cu cărți rare, colecțiile de reviste și de ziare, și la urmă Pinacoteca. Peste tot se auzeau vorbe de mulțumire, felicitări și vestitele cuvinte „harașo” și „ocini crasivaia”...

Pe când se apropia de ieșire, generalul se desprinde din grupul ofițerilor și se îndreaptă spre tata întrebându-l: „gospodin, șto avtori citaet?”, la care tata începe să-i enumere pe Balzac, Dumas, Racine, Tolstoi, Gogol... Generalul se întoarce spre talmaci, care-i răspunde în rusește spusele tatei: „Dostoievski, Maksim Gorki, Pușkin...”

Generalul îl privește pe tata, zâmbind în colțul gurii, spunându-i: „eta haroșaiia cultura”, apoi întorcându-se spre talmaci șopti ca pentru el „eta niet cultura!” și se îndreaptă spre ieșire. Din grupul care urmărește suita de ofițeri sovietici însoțiti de ai noștri se desprinsese un civil care-i șopti tatei, în glumă, la ureche: Vezi, coane Ghiță, că nu te-a împușcat generalul?

Simion BOGDĂNESCU

Nostalgia originilor

În istoria literaturii românești, atitudinea poetilor față de începuturile lor creatoare, față de primele lor încercări și realizări lirice este diferită. Lui Eminescu, de pildă, îi părea rău că a publicat ce-a publicat în adolescență. Ion Barbu își trimetea poemele de început la coșul „Parnasului”... Se află însă și autori care își păstrează cu sfințenie creațiile dintâi, întorcându-se la ele ca la un punct mirabil de călăuzire în lumea literelor, pentru că regăsesc în stângăciile debutului acea prospețime *naivă* și *sentimentală*, când încă n-a intervenit strategia experienței cu osatura ei, de cele mai multe ori, artificială. Ador și eu acest *regressus* ca un ecou al horatianului: „Eheu fugaces...”.

Nostalgia originilor, de veche vână rurală, și sentimentul fragilității ființei, al ființării umane în timp l-au determinat, cred și pe scriitorul Viorel Dinescu să-și tipărească la Editura Fundației Scrisul Românesc (Craiova, 2009) primul său volum de versuri, revelatoriu intitulat *Zidul cu privighetori*. Poate că a purces și la acel „zid părăsit / și neisprăvit” din valoroasa baladă populară *Monastirea Argeșului*, deoarece elemente evidente ale mitului jertfei zidirii sunt preluate în câteva poezii: „Ană plouă și nu știi / Cum vorbești închisă-n zid / Plâng în fața nopții reci / Să-ți dea drumul când te strig. // Va rămâne înspre seară / Ană gura ta amară.” (*Manole*).

După cum subliniază scriitorul Nicolae-Paul Mihail în prefața dedicată acestei carte de tinerețe a fost „ținută la murat” de către cenzorii Editurii Eminescu din 1977 (când a fost depusă) până în 1984. Și iată că apare după 32 de ani. Acesta i-a fost destinul, iar noi nu ne mai putem opune. Așa **a fost să fie** (Noica!) să fie și încununată de mirabila pană a marelui prozator Fănuș Neagu: „Viorel Dinescu a intuit că locul lui ca poet este pe zidul vechi, cât mai aproape de lună și de stele, acolo unde capătă contur iluzia...”.

Structurată dual (I. *Nopti cu ninsori*, II. *În inima unui sunet*), insistând, mai întâi, pe vizualizare și apoi pe melodicitate („Ceas sonor”), opera îi conturează imaginarul într-o complexitate de motive lirice situate între impresionism (ceață, zăpadă felină) și expresionism (strigătul, orașul pierdut). Fuziunea dintre ele aparține

însă unui eu romantic (așa cum romantici sunt toți poeții la început).

Tematic însă, observăm că nu preromantismul „ruinurilor” se află aici (ca atitudine fundamentală în fața vieții), ci mai degrabă o dulce ipostază de Serghei Esenin: „Eu m-am născut în satul plin cu sănii / Și cu zăpezi sortite la deochi / Părinții duși făceau sub deal mătăanii / Și mă loveau cu frunze peste ochi // Umblam prin muguri să găsec nuiete / Leagănul orei îl schimbam pe-arginți / Și tresăream când se mișcau prin stele / Sălbatici cai cu nările fierbinți” (*Umblam prin muguri*).

Dacă este să-i circumscriem identitatea poetică a debutului, cu delimitări față de confrății lui de generație am preciza că poetul, în ceea ce are mai profund, s-a îndreptat către revitalizarea imperfectului descriptiv, așadar a baladescului convertit în liric. Pentru că deplasarea eului empiric se face de la originarul rustic la citadinismul trăit mai cu seamă în literatura lui mascată. Așadar, de la naivitate și firesc la înstrăinare și recuzită: „Și beciurile ce ardeau de-aseară / Prin gări pustii trăgeau să moară / Și prin peroane desenau poteci / Ca peste gropi adânci cu frunze reci / Și așteptarea mea se sparse în scrum / Și n-am știut să mă întorc din drum.” (*Întoarcere ratată*).

Nu avem nici regretul sămănătorist al vremurilor de odinioară, nici tragica dezrădăcinare generatoare de melancolice modulații ale vocii poetice. Totuși, sentimentul perisabilității în timp a orizontului genetic de specificitate rurală îl încolțește ca o boală fără leac (metafizică blagiană): „Și satul dormea ca-ntr-un testament / Pe care l-au lăsat uituci / Și curge ziua goală prin uluci / Ca un blestem pe timpul indolent” (*Satul părăsit*).

Ramura visului său se subțiază pe zări ontice interioare, astfel că, întoarcerea la origini înseamnă o retragere în baladescul de altădată, înfiorare a trecutului adus în prezent: „Copacii orei scârțiau / Spre asfințit se subțiau / Albaștrii ne mai căutam / Stând pe sub ziduri fără geam / Se legănau pe străzi de nea / Când umbra ta când umbra mea...” (*Baladă târzie*).

Concluzia cade, severă, ca o ghilotină: Opera ne ucide ca trecutul ei să poată rămâne legendar.

Totem

Arde singurătate pe albastre olane
carne șoptită să-mi amintesc,
carne al cărei mugur sărat
doar dinții zeilor rup...

Gândul se ia după fumul din horn,
lupii cerului gravitând
ca o boală își scutură urletul
nebulia pelinului blând...

Poezie din volumul „Dioptrii”, de Simion Bogdănescu, 2005.

Totem

Brûle solitude sur bleus tuyaux,
chair chuchotée me rappeler,
chair dont le bourgeon salé
rien que les dents des dieux le déchirer...

La pensée sut la fumée des tuyaux,
les loups du ciel gravitant
comme une maladie agitent leur cri
la folie de l'absinthe doux...

Poésies traduites par Silvia Manciuc.

Marcel PROCA

Cunoaște trecutul localității în care trăiești. Clădirea fostei Primării la început de secol XX

(imobil situat pe fosta strada D. Cantemir Nr. 2 - 3, cartier Podeni)

Strada Dimitrie Cantemir începea din apropierea Podului Pescăriei, imortalizat de numeroși pictori bârlădeni, dar între care se remarcă în mod deosebit M. Adamiu, și se termina în dreptul Podului Negru.

La începutul străzii, colț cu strada Cuza Vodă, se afla vechea primărie. Colțul fiind teșit, în această parte, pe colț, era o simplă potcovărie. Spatele fostului sediu al primăriei Bârlad se afla pe strada Cuza Vodă, iar fațada pe strada D. Cantemir.

Sediul municipalității locale, într-un trecut mai îndepărtat, a servit de altfel ca sediu al Școlii Normale de învățători și al pensionului "Charles Drouhet", cunoscut fiind faptul că până la înființarea Liceului de fete "Torgu Radu" (1921) educația tinerelor domnișoare se realiza în asemenea forme de învățământ.

Această proprietate: construcții, curte și grădină, avea o fațadă de peste 100 de metri. Grădina, potrivit amintirilor persoanelor ce au cunoscut vechiul oraș, avea un spațiu generos în care creștea liliacul în boschete înalte înconjurată de frumoase ronduri de flori. În fața corpului principal, în mijlocul curții, se afla o fântână circulară din care apa aruncată în înalțuri, recădea pulverizată în culorile curcubeului. Alături, la umbra unui brad bătrân se afla o cișmea din fontă, din care apa curgea prin gura unui leu. Partea de sus a teului clădirii se afla în fundul curții, cu direcția de la nord la sud. Din mijlocul acesteia o aripă se îndrepta spre stradă, terminându-se cu un demisol.

Tot aici a funcționat în anii '60 și Școala generală Nr. 6, după ce construcția inițială și-a pierdut funcționalitatea ca urmare a strămutării sediului edilității (1936) în clădirea impozantă (recent renovată) ce există și astăzi. Guvernarea comunistă, de tristă amintire din punct de vedere a păstrării fondului construit de generațiile anterioare, a făcut ca această podoabă arhitectonică a vechiului oraș să ajungă treptat în desuetitudine și decădere după cum se remarcă din această fotografie de dinaintea demolării.

Rafael – Tudor LUPAȘCU**ANOTIMPURILE**

Pe ce e scris
Cu stele argintii,
Că tu n-o să mai vii.
M - am întristat, am plâns,
Chiar dacă a fost vis.

Dar nu e vis,
E un coșmar
Tu, vară, să nu vii.
Căldură, soare,
În loc de-un cer amar.

Eu iubesc și iarna,
Nu spun că nu,
Dar vara-mi umple sufletul.
Și ce culori și ce natură!
E plin de soare și căldură,
De animale mici și mari, de furnici,
gândaci hoinari,
De fluturi viu colorați,
De lume foarte așteptați.

Dar nici toamna nu e mai prejos.
E plină de strugurii gustoși,
De copacii maiestuoși
Cu frunze viu colorate
Și-o livadă cu de toate.

O STEA

O stea a căzut iar,
A coborât ușor
Și printre stele cade
Și prin nor.

Un suflet se naște,
Altul moare-n loc.
Eu nu pot schimba nimic,
Eu să schimb nu pot.

Când aștepți chemarea,
Poți cădea oricând.
În loc să urci,
Te vezi coborând.

VERS DE DOR

Tare greu îmi este –acum,
Când tu, mamă, ești departe.
Să știi că mă gândesc
Zi și noapte,
La tot ce ne desparte.

Și mereu ajung
La o concluzie:
Destinul crud
Să fii departe, el a vrut.

Parcă aud glasul tău dulce
Spunându-mi să fiu cuminte.
Eu, poate nu ascultam,
Dar să știi, dragă mamă,
Te iubesc și te iubeam.

CODRUL

Codrurile ce înverzești
Și mereu întineresti.
Iarnă, tu ești fără viață
Vară, ești plin de verdeață,
De fluturi viu colorați
Și de lume așteptați.

Tu ești tânăr,
Tânăr vei fi
Și nu vei îmbătrâni.
Însă viața omului,
Nu-i ca frunza pomului.

Omul moare și când moare,
Nu renaște, iară moare...
Și, de trebuie să moară,
Nu se naște-a doua oară.

Astăzi curg izvoarele,
Măine-s migratoarele.
Iarnă, tu ești veștejit,
Însă, tot nu ai murit.

Doina TEODORU-GAVRILIU

Bilet de Liberare nr. 14/1956

Când întâmplarea îți aduce sub ochi un „Bilet de Liberare” emis de un Penitenciar, instinctiv devii rezervat, suspicios, și te întrebi: Ce-o fi făcut omul acesta?! Îți trec prin minte motive care îți dau fiori; a trădat, a comis o crimă, a jefuit?

În cazul de față este menționată o vină grea: „Activitate intensă împotriva clasei muncitoare”... În ce constă, practic, această activitate? După 1917, în perioada războiului civil, în Rusia, s-a cristalizat formula sacrosantă de „dușman al clasei muncitoare”. Cum din 1941 Stalin a condus întreaga activitate de Partid și a ocupat toate funcțiile importante în U.R.S.S., ideologia sovietică s-a aplicat și în țările satelit. Ori în R.P.R., Armata Roșie a fost prezentă până în 1958, iar Gh. Gheorghiu-Dej era chemat și în 1964 la Kremlin pentru a primi ordine. Astfel că formulele staliniste au fost preluate și folosite și la noi. Formula de „dușman al poporului” era îndreptată împotriva preoților, intelectualilor, chiaburilor. Aplicarea în practică era tot stalinistă. Era suficientă o „sesizare” adresată Securității care trimitea duba, în care pe timp de seară sau noapte erau ridicați „dușmanii”. Li se înscena un furt, un sabotaj, o instigare, o critică adusă „marelui popor prieten”, motiv suficient pentru a fi strămutați, duși să muncească la „Canal”, împușcați pentru „spargerii” sau „încercare de evadare” etc. Au fost cazuri în care au fost denunțate și făcute dispărute persoane care aveau o casă mai arătoasă, valori, bunuri care-și schimbau „proprietarul”, acesta fiind delatorul însuși.

Dar să ne întoarcem în 1948, când dispozițiile venite la nivel de țară au vizat cadrele de conducere ale Siguranței. Astfel, tatăl meu, în calitate de Comisar-Şef al Siguranței Bârlad, a fost sechestrat în biroul lui, a doua zi îmbarcat împreună cu multe alte persoane într-o garnitură de tren, iar apoi... tăcere... Deci, marea vină a fost funcția.

Sunt multe forme de a comenta un act. Pentru a evita subiectivismul voi supune atenției doar actul de eliberare tip. În mapa de acte mai dețin **Buletinul radiologic** nr. 7006/6.VI.1956 cu trei diagnostice, din care amintesc: **aorta mărită, spațiul retrocardiac strâmtat**, Răspunsul dat de Trustul Regional Gostat Galați, nr. 524/26.08.1961 că nu aprobă încadrarea ca juriconsult.

- Ședința de judecare a condamnatului Teodoru Th. Neculai a fost o formalitate, Biletul de Liberare fiind întocmit la Penitenciarul M. A. I. Iași. Procesul s-a ținut la Bârlad, în sala actualului Teatru „V. I. Popa”;

- Arestarea, judecarea, condamnarea au fost făcute după reținerea cu privire de libertate pe o perioadă de 7 ani și 7 luni! Eliberarea s-a produs în timpul serii, pe întuneric. Momentul a fost descris de către subsemnata în „Academia Bârlădeană” din 2002, nr. 10-11, în articolul „Destine”.

- Buletinul radiologic menționează prezența afecțiunilor care au condus la intervenții chirurgicale în Sanatoriul Bisericani (Neamț), unde tatăl meu a suportat o rezecție a sternului, extirpare de lob pulmonar etc.;

- Cu starea de sănătate ameliorată a solicitat acordarea dreptului de a munci. Astfel, ca licențiat al Facultății de Drept a „Universității Mihăilene-Iași” a prestat activități sezoniere de scurtă durată... în sectorul agricol;

- După cum menționează Biletul de Liberare, citez: „Conform legilor în vigoare, susnumitul poate munci în întreprinderile de stat sau particulare. Anexez răspunsul primit de la Trustul Regional Galați, care nu aproba încadrarea ca jurist consult.

Pentru ce fac acest demers?! În primul rând, pentru că „după război mulți viteji se-arată” și pozează în victime cei care au fost călăi, apoi, fiindcă aceste acte trebuie văzute și înțelese în tot dramatismul lor mai ales de către cei tineri și cu mințile curate. De aceea, locul unor astfel de mărturii este într-o secție de muzeu.

Eu am aruncat mănua. O ridică cineva?

Anul 1956 luna Iunie ziua 24

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SERVIUL PENITENCIAR

Penitenciarul M. A. I. Iași

Bilet de Liberare Nr. 14. 1956
(pentru condamnați)

Nume: <u>Teodoru Neculai</u> născut la anul <u>1910</u> luna <u>Septembrie</u> ziua <u>25</u> în comuna <u>Ciobăști</u> Raionul <u>Bârlad</u> Regiunea <u>Iași</u> Fiul lui <u>Teodoru</u> și al <u>Mircea</u> de ocupație <u>AVACOS</u> în acest penitenciar, de la <u>27-6-1948</u> până <u>26-1-1956</u> pedeapsa de <u>3 ani</u> <u>10</u> luni, care a fost condamnă de <u>1951</u> <u>10</u> luni la care a fost condamnă de <u>1954</u> Nr. <u>11-01-1956</u> și mandatul de arestare Nr. <u>14/56</u> al <u>M. A. I. Iași</u> pentru furt de <u>deținute</u> în urma <u>deținerii</u> astăzi <u>21-02-1956</u> și pus în libertate în urma <u>deținerii</u> Nr. <u>14/56</u> din <u>2-1-1956</u> al <u>M. A. I. Iași</u> domiciliu în oraș în comuna <u>Bârlad</u> Nr. <u>14/56</u> al <u>M. A. I. Iași</u> Raionul <u>Iași</u> Regiunea <u>Iași</u>		SEMNALMENTE Înălțime <u>178</u> m. Fruntea <u>mare</u> Nasul <u>mare</u> Gura <u>mare</u> Ochii <u>mare</u> Părul <u>SURSA</u> Ochii <u>cașuni</u> Părul <u>cașuni</u> Sprânceni <u>cașuni</u> Bărba <u>mare</u> Mănușile <u>marțea</u> Mănușile <u>marțea</u> Semne particulare (semne, cicatrice, ta- tuaje, etc.) <u>nu</u>
--	--	---

În starea de sănătate susmenționată... a executat (și) a fi deosebit mandatele

Munca depusă în penitenciar (prezenta înveștă):

Numerul certificatului de calificare

Conform legilor în vigoare susnumitul... poate munci în întreprinderile de Stat sau particulare.

Deținute care s-au aflat prezent:

SECRETAR DE GRAFIE

Petruța CHIRIAC

Grigore Vieru, pontiful limbii române

Scriam în publicația „Părerii Tutovene” despre cartea poetului și publicistului Mihai Vicol – „un deceniu în interviuri”, în perioada celor doi ani cât am condus această publicație, având convingerea, atunci, că puterea scrisului său se afla pe un pisc extrem de concurent între confrăți.

Astăzi, îmi este dat, încă o dată, să-i descifrez „cuvântul de lacrimă și geamăt”, cu își intitulează acesta introducerea, exprimată riguros, în cartea *Grigore Vieru, pontiful limbii române*, apărută la Editura „Princeps Edit”, 2009, sub redacția domnului Daniel Corbu.

Eu, având de-a lungul timpului un condei mai mult de partea logicii decât a sentimentelor, am rămas surprinsă, lecturând cu atenție documentatele pagini, de apropierea unor versuri ale poetului Nicolae Dabija de la pag. 130, sub titlul „Moartea lui Vieru” și spusele mamei mele, femeie de la Dunăre, înainte de a muri: „mamă, astăzi timpurile nu-s nici de trăit, nici de murit”... Și versurile poetului: „Cu mersul lui tăcut de heruvim / El s-a-nălțat la ceruri și învie / și numai noi, rămași în străinie / nici nu ne naștem și nici nu murim...” (N. D., 18 ianuarie 2009).

Mai mult decât atât, scriam într-o schiță în proză, publicată tot în „Părerii Tutovene”, despre figura unei mame întâlnită în Transilvania și evocând-o acolo pe mama cu exclamația: „... ninge pe mormântul mamei”.

Și iată ce citesc eu în aceeași poezie, permițându-mi, cu voia cititorilor, să redau întreaga strofă: „Și ca-n povestea cea cu lupi și iezi / Singurătatea s-a făcut mai mare / Iar țara seamănă c-o lumânare / Ce pâlpâie uitată în zăpezi.” De ce-l numește Mihai Vicol pe poetul Grigore Vieru „pontiful limbii române”, m-am întrebat și, oferind și eu câteva autografe pe cartea mea *Pescărușii de la malul mării* foștilor mei elevi, am purces la citirea a tot ce se afla dincolo de „cuvântul de lacrimă și geamăt” al poetului, într-o dimineață odihnitoare de iulie.

Parcurgând pagină de pagină, i-am spus că, desigur, a medita acum, după sângerosul an 1989 la noi, ne-ar fi mult mai ușor să ne pronunțăm, dar nu a fost chiar așa.

Trecând de cuvintele din „moto” (pag. 4), deseori citate și în alte capitole ale cărții, mi-am spus, surprinzându-mă îndeosebi evocarea lor în capitolul „Copilărinde în febra deznădejdi”, că acea „sârmă ghimpată” rămasă în sufletul copilului și al maturului mai târziu, poate fi astăzi atât de durabil tăiată cu rațiune și nu cu duritatea din cazul zidurilor separate... unde poate și acum sunt oameni ai nimănui.

Altfel, de ce să-i fi scris poetul lui Eugen Simion pe cartea sa *Taina ce mă apără* despre „vremurile păgâne” și despre „confuzia de valori morale și estetice ce s-a instalat în România”? (Grigore Vieru, „Literatura și Arta”, joi, 5 februarie 2009, pag. 133).

Vom afla între răspunsurile date de autor la unele întrebări și pe acesta, în capitolele 2, 3 și 4, ori la pag. 29, pe care îl vom reține ca fiind esențial: „Constituția lui firavă,

de o frumusețe fizică picturală, dădea imaginea îngerilor pictați pe zidurile mănăstirii Sucevița și Voroneț. Poezia sa nu suporta violența acuzatorilor, a criticilor nedemne, care-l împingeau violent într-o tristețe de condor rănit” (capitolul „Prietenii și neprietenii lui Grigore Vieru”).

Iată ce vom lectura mai departe, în paginile dedicate lumii idealurilor naționale, trăite de poet. „Ce însemna viața pentru el? Un mister, o realitate a suferinței. În sufletul lui, Eminescu era așezat lângă Dumnezeu. Scara valorilor culturii românești începea cu Eminescu și se sfârșea tot cu el”.

Și mai departe: „Politica este fariseică. Dacă nu ai un ideal înălțător, un scop nobil, te anulează ca om”, este de părere poetul Mihai Vicol, recomandând și noi lectura acestor capitole în întregime.

Și tot astfel, parcurgând ușor pagină după pagină, reținând noi și cuvintele lui Tacit despre scriitorul ce trebuie să scrie „fără ură și fără părtinire”, dar neascunzând informația, am ajuns la capitolul „Sper că românii îl vor cinsti cum se cuvine”, Mihai Sultana Vicol în dialog cu criticul literar Theodor Codreanu.

La întrebarea „Cum simți această pierdere?”, marele critic, încercat în zicerea „Statuile celor mari se ridică finalmente din pietrele aruncate împotriva lor de cei mici”, îi va răspunde: „E greu să-ți convingi cuvintele să spună ceea ce simți. Evident, Grigore Vieru este nu numai un simbol al românismului, al Basarabiei, dar în mintea mea rămâne modelul absolut de omenie românească”. Despre cartea lui Mihai Vicol poți scrie multe, enorm de multe, ori deloc. Eu mi-am permis aceste rânduri doar pentru a cita, a căta oară, adevărurile aflate în versuri precum: „Adevărata țară se află dedesubt” („Iartă-ne, Grigore”, Adrian Păunescu, 19 ianuarie 2009).

Am fost rugată, în repetate rânduri, de colegi cenacliști, plecați peste hotare (eu fiind licențiată și în limba rusă), să scriu câte un capitol în două din volumele ce apăreau (unul în Franța, altul pentru o revistă în America). Mi-am spus: poate că e mult prea greu să te joci, astăzi, cu sufletele, atunci când va trebui, ca profesor, să le spui celor ce vin, ce se poate înțelege prin cuvintele eminesciene: „Iar noi locului ne ținem, / Cum am fost așa rămânem, / Marea și cu râurile...”.

Logic, un crez nu poate fi depășit niciodată. Un crez ce sălășluiește într-o ființă. Ne-o spunea mereu educatoarea când eram în tranșeele școlii, cu masca de gaze pe față.

De aceea îmi voi permite, cu voia d-voastră, să citez din versurile poetului o întreagă strofă, pentru „minunatele vremuri de azi”: „Drogați de băătăia puterii și a pâinii / Bolnavi de egoismul abject și diavolesc / În ură și-n trădare copii noștri cresc / Mai oameni decât omul o să ajungă câinii”.

Cum vă sună? Mie dați-mi voie să cred că sunt valabile pentru întreg Mapamondul.

Vasile FETESCU**AFORISMUL**

Este fulger de gând
străluminat
în cuvinte potrivite
turnat.

Este idee măiestrit
șlefuită,
cu fir de filosofie
împletită.

Este sâmbure de adevăr
necontestat
din încrengăturile vieții
cu ascuțimea minții
luat.

Este inspirație
și creator izvor
pentru scânteiere de cuget
tâlcuitor.

Este spirit în univers literar,
de necuprins,
doar de aripile harului
atins.

CULOAREA SUFLETULUI

Sintagma *negru la suflet*
induce ideea
că și sufletul omului
are culoare.
Dar ea, culoarea,
nu se oferă vederii,
este ferecată în adâncul
omenesc.

Nici cititorii în suflete
nu identifică întotdeauna,
părțile umbrite,
întunecate chiar,
ale sufletului acelor persoane
care dispun
de abilitatea cameleonică,
de a le masca.

Există, totuși,
împrejurări de viață
care scot la lumină
întregul spectru al culorii
sufletului,
oricât de bine ar fi ea
tăinuită.

Înțelepciunea
și experiența dobândite
în cunoașterea oamenilor
conduc la înțelegerea
că sufletul omului
nu are,
pe de-a întregul,
culoarea albului
imaculat,
a binelui adică,
nici a negrului
desăvârșit,
recte a răului întreg.

Ion POPESCU – SIRETEANU**ARDEALUL**

Te-am colindat în lung și în lat, ți-am citit cronicile și pietrele, ți-am mângâiat cu privirea lanuri, păduri și munți și toate m-au încredințat că tu ești vatra nepieritoare a neamului meu românesc.

Ți-am cunoscut satele și cântecele și datinile, mănăstirile și schiturile câte n-au fost sfărâmate de generalul acela dement, și-am ascultat durerile din veac și ți-am cunoscut oamenii și fetele și feciorii și-am înțeles încă o dată că tu ești vatra nepieritoare a nemului meu românesc.

Pot veni oricâte vânturi și valuri, se pot abate peste întinderile tale și alte hoarde de nomazi sălbatici și cruzi. Noi am fost și rămânem aici din neam în neam, cum ne-a fost scris dintru începuturi, pentru că tu ești vatra nepieritoare a nemului meu.

*

ȘI TU

Și tu vei muri.

Un sicriu scurt îți va cuprinde trupul care va putrezi cu tot cu straiile în care te-au îmbrăcat.

Și tu vei muri.

Și în ultimile tale clipe de luciditate o să-ți amintești pe câți i-ai furat de puținul lor, o să-ți rotunjești averea, vei auzi plânsul copiilor flămânzi, blestemele mamelor și ale tuturor celor cărora le-ai furat bucățica de pâine de pe masă. Vei auzi blestemele celor rămași fără adăpost de pe urma tâlhăriilor tale și te vei ruga de Cel de Sus să-ți astupe urechile și ochii, să n-auzi și să nu vezi...

Și tu vei muri și-n urma ta vei auzi numai ocări și blesteme, asemeni lui Duca Vodă cel lacom de averi.

Doar timpul se va îndura și te va acoperi cu statornică și blajină uitare.

*

VIN AMINTIRILE

Zburătoare și nestatornică-i dragostea!

Te prinde și te aprinde, te bagă în dogori de moarte și-ți cuprinde inima în bâlboarea ei neostoită.

Dorul ți se pune bulz de piatră pe inimă, de te duce în marginea văilor, în bătaia apelor. Îți pare că treci prin lume nepăsător ca vântul prin pădure și că se pleacă înaintea ta zilele ca iarba cu florile, dar e numai o nemărginită amăgire. Că dogoarea te supune și lumea îți pare potrivnică și te însingurezi între ai tăi, să nu-ți știe nimeni taina.

Dragostea n-are vârstă, n-are omenie și n-are măsură și nu-i pasă că te surpră în gura lumii și-n focul așteptării.

Și la urmă vin amintirile pe prispa cărora lacrimămezi în tăcere.

*

HOȚII DE AUR

Au venit de peste țări și mări hoții de aur să ne fure sate și morminte. Au venit ademeniți de lucirile metalului ascuns în munți de la începuturile lumii.

Au venit să semene moarte și să fure aurul ascuns în munții noștri de piatră și de durere, să ne cumpere sărăcia cu dolari pătați de sânge omenesc.

S-au sfătuit cu alți hoți de pe aici și s-au legat să fure aurul munților noștri și să otrăvească pământurile și izvoarele. S-au așezat ca lipitorile pe munții osândiți la moarte și vor să sugă cu mari ventuze bogățiile noastre.

C. MIRCEA

Laudă cărturarului român

Triada teorie – critică – istorie literară este considerată de unii artă, de alții știință a literaturii.

Desprinse fiecare în parte din nucleul lor inițial, aceste entități rămân legate printr-un interstițiu destul de perceptibil, dacă e respectat obiectiv/imparțial conceptul consacrat de valorificare de-a lungul aceluiași discurs, fie critic, fie pretins critic.

Stabilirea de ierarhii prin prețuiri incontestabile o face imperturbabil și fără greș Măria Sa Timpul...

Însă datorită fiecăruia dintre practicantii triadei enunțate (în parte ori conjugate) este să-și expună inteligibil diagnosticul în arealul unei deontologii neutrale și credibile. Ceea ce nu este un lucru ușor și la îndemână oricui oricât de versat/versatil se imaginează a fi. De aceea, se impune profesionalism și vocație în practicarea acestei arte/științe labile și nu prea. De aceea, orice amatorism clachează. Disecția inefabilului creației artistice ține de competență, iar dacă nu este întâlnit să nu fie disimulat: Împăratul (din știuta poveste a lui Andersen) nu purta vestminte de aur! La fel, nici toate creațiile artistice nu sunt stricto sensu inefabile!

În discursul de recepție, titrat „Laudă criticului român” (un adevărat testament literar), ținut în aula Academiei Române (21 dec. 2005), acad. Eugen Simion l-a idolatrizat pe E. Lovinescu în rolul absolut de critic literar de excepție român. Asimilând titlul discursului de recepție ținut de Liviu Rebreanu în aceeași aulă cu decenii în urmă - „Laudă țaranului român”, criticul și istoricul literar Eugen Simion, la rândul-i fiu de agricultori, s-a dovedit inspirat prin faptul că, așa cum spunea moralistul creștin Petre Țuțea, singurul purtător de aură aristotelică în lumea românească este doar țaranul, întrucât prin el s-au conservat trăsăturile genetice și spirituale de neam și țară. „Mutatis mutandum”, criticul literar procedează cu distincție, asemenea țaranului, pe ogorul literaturii, indiferent de vremuri și comendamentele/interesele ambigui ale acestora.

„Magistratura” aplicată de criticul literar, în cazul în speță – E. Lovinescu, a fost benefică literaturii române interbelice. Fără a-l venera gratuit, acad. Eugen Simion a sugerat și cele câteva incongruențe ale criticului, iar prin faptul că i-a urmat postbelic preceptele, și-a asumat cu rezerve și acele discrepanțe „la vedere” ale lui E. Lovinescu. Astfel, să înțelegem că nu orice critic literar poate să atingă, la scară abstractă, treapta de a canoniza literați/literatori/creatori de frumos.

În ceea ce îi privește pe cei doi Eugeni, au trecut proba de foc ori prin furcile caudine ale unor timpuri bolnave de totalitarisme, observațiile/resursele lor critice verificându-se, poate să se spună că acestea se adaugă la altele reprezentative peisajului literar național.

I-am cunoscut acad. Eugen Simion umorile/competențele în mod direct, atât în ceea ce-i privește amplitudinea de specialist incontestabil în arta/știința literaturii, cât și ca manager în spațiul cultural, în funcțiile cele mai multe academice. La solicitarea sa, am realizat alcătuirea/ingrijirea unor ediții critice a operelor lui Liviu Rebreanu, Ion Barbu, George Bacovia, Nichita Stănescu, A. Macedonski, în cadrul colecției bibliofile „Opere fundamentale” de sub egida Academiei Române, colecție de lux pe care o coordonează. Colaborarea a fost fructuoasă, în ambele sensuri, dată fiind conduita constantă de cărturar profesionist și datat lucrului de înaltă spiritualitate perenă. Iar dacă nu i-a reușit oricând „echilibrul între antiteze”, nu a făcut echilibristică, precum atâția alții care epatează/eșuează într-un neverosibil cărturăresc, în loc de a fi rafinați și docti cărturari.

Petruș ANDREI

Rondelul iubirii

O iubire e o lume
De cer binecuvântată,
E o lume minunată
Chiar de, uneori, apune.

Clocotind ca valu-n spume,
Te cuprinde dintr-o dată.
O iubire e o lume
De cer binecuvântată.

Parcă te-a găsit anume...
Și atâta farmec are
Încât nu poți spune cum e
Că e fără-asemănare...

O iubire e o lume.

Finis

Călător obosit
de drumeaguri,
anii duși îi adun
în șiraguri;

mă gândesc la ce-a fost
îndelung
că la capăt de drum
am s-ajung;

călător coborât
într-o gară,
mai aștept un alt tren
să urc iară.

S
E
M
N
A
L

Volumul de poeme, apărut la Editura Cronica, Iași, 2009, cuprinde capitolele “Măria sa, Poezia”, “Viața înveșmântată în poezie”, “Poezia timpului”, “Lirica speranțelor”, “Universul poemelor”, “Creația poetică” și “Poeme în unghi ascuțit”.

Jenica BODEA

SFÂNTUL VASILE CEL MARE ȘI SFINȚII CAPADOCIENI

Anul 2009 este dedicat Sfântului Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei (330-379), la împlinirea a 1630 de ani de la trecerea sa în veșnicie, precum și celorlalți Sfinți Părinți Capadocieni: Sfântul Grigorie de Nazianz, Sfântul Grigorie de Nyssa, sfinți mărturisitori și mucenici, precum Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință, Sfântul Mucenic Sava de la Buzău, Sfântul Mucenic Mercurie, sau sfinți cuvioși și rugători fierbinți, ca Sfântul Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște, Sfântul Cuvios Sava cel Sfințit și alții. Ce este Capadocia, mai întâi: o regiune situată în estul Turciei de azi care, în primele secole creștine, a fost un teritoriu de credință și sfințenie. Sfinților Trei Ierarhi - Vasile cel Mare, Grigorie Teologul (de Nazianz) și Ioan Gură de Aur (Hrisostomul) - poate cei mai importanți interpreți ai Bibliei, li se mai spune și Sfinții Capadocieni. Ei sunt prăznuiți de Biserica Ortodoxă în 30 ianuarie. O altă informație interesantă este că, din 1925, Patriarhul României poartă și titlul onorific de "Locțiitor al Tronului Cezareei Capadociei", cu referire la episcopia din orașul Cezareea pe care Vasile cel Mare a condus-o în secolul IV.

Sfântul Vasile cel Mare s-a născut în jurul anului 330, la Cezareea Capadociei, dintr-o familie foarte evlavioasă. Mama sa Emilia și bunica sa Macrina i-au oferit o educație aleasă, sădind în sufletul său semințele învățăturilor creștine. A studiat la retorie și filosofii timpului, la Cezareea Capadociei, apoi la Constantinopol și la Atena. Aici avea să-l cunoască pe Sfântul Grigorie de Nazianz de care l-a legat o profundă prietenie pentru tot restul vieții. Erau atât de dornici în a pătrunde tainele teologiei și ale științei de carte, încât cei doi nu cunoșteau decât două drumuri, cel al Bisericii și al școlii. După finalizarea studiilor, pe la anul 355 se întoarce la Cezareea unde va profesa retorica. Deoarece simțea o chemare spre monahism, va vinde întreaga sa avere și o va împărți săracilor, iar apoi va lua calea mănăstirii. După o călătorie în Siria, Palestina, Egipt și Mesopotamia, se va retrage pe malul râului Iris, în Pont, unde fondează o mănăstire, în care organizează viața monahală cu regim chinovial. O vreme aici se va retrage și prietenul său Sfântul Grigorie de Nazianz. Aici va scrie Regulile vieții monahale după care se ghidează până azi mănăstirile ortodoxe. Tot aici va aduna textele lui Origen într-o colecție numită Filocalia. În anul 364 a fost hirotonit preot, iar în 370 episcop la Cezareea Capadociei, unde a păstorit nouă ani, până la trecerea sa la Domnul (379). **Sfântul Vasile cel Mare rămâne în conștiința Bisericii ca un far călăuzitor pentru toate generațiile de creștini care se vor împărtași de paradigmele viețuirii și operei sale.**

Sfântul Ierarh Grigorie Teologul (329-390), cunoscut și ca **Grigorie de Nazianz**, a fost un mare sfânt părinte și învățător al Bisericii. Prăznuirea lui se face pe 25 ianuarie, iar la 19 ianuarie se prăznuiește aducerea moaștelor sale în biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol. De asemenea, pe 30 ianuarie, la praznicul Sfinților Trei Ierarhi și Sfântul Grigorie Teologul este comemorat de Biserică, împreună cu sfinții Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur. Numele de Teologul i s-a atribuit în special datorită celor "Cinci Cuvântări Teologice" ținute la

Constantinopol. Ele expun și apără învățătura despre Sfânta Treime.

Sfântul Grigorie de Nyssa (335-384) n-a fost nici un mare administrator al Bisericii și un legislator al vieții monastice ca fratele său, Sfântul Vasile cel Mare († 1 ianuarie), nici un predicator prestigios și un poet ca Sfântul Grigorie de Nazianz († 25 ianuarie). El a luat-o totuși înaintea tuturor Părinților și scriitorilor bisericești din secolul al IV-lea ca cel mai erudit teolog speculativ al timpului și ca mistic și chiar "Părinte al misticii".

Atributele și epitele laudative care au fost atașate individual numelor acestor sfinți sunt un indiciu semnificativ al virtuților pe care le-au cultivat. De pildă, Sfântul Vasile cel Mare este numit «marele ochi al Bisericii», adică «lumina călăuzitoare». Sfântul Grigorie de Nazianz este numit «tâlcuitor al tainelor dumnezeiești». Priviți împreună, acești minunați sfinți ai pământului Capadociei și ai Bisericii universale ne arată taina Evangheliei lui Hristos care a rodit într-un popor credincios, aceste raze și chipuri de lumină, sfințind timpul și formând legături între generații și între popoare, pentru că în ei «Iisus Hristos, ieri și azi și în veci este Același» (Evrei 13, 8).

În continuare vă dau spre lectură un cuvânt de învățătură din Omilia a III-a, a Sf. Vasile cel Mare - **"Ia aminte de tine însuți"**, adică: Nu lua seama nici la cele ale tale, nici la cele din jurul tău, ci numai la tine însuți. Altceva suntem noi înșine, altceva cele ale noastre și altceva cele din jurul nostru. Sufletul și rațiunea suntem noi înșine, întrucât am fost făcuți după chipul Creatorului. Trupul și simțurile Sale sunt cele ale noastre. Averile, artele și meseriile sunt cele

dimprejurul nostru.

- Ce spune deci această poruncă?
- Nu lua aminte la trup, nici nu urmări cu orice chip binele trupului: sănătatea, frumusețea, desfătarea cu plăceri, viața lungă; nu admira averile, slava și puterea; nu socoti mare lucru pe cele ce sunt: în slujba acestei vieți trecătoare, ca nu cumva prin râvna pentru ea să disprețuiești viața ta cea adevărată, ci ia aminte de tine însuți, adică de sufletul tău. Pe el împodobește-l, de el poartă de grijă, pentru că prin luarea-aminte să fie îndepărtată, toată întinăciunea venită peste el din pricina răutății, să fie curățit de toată rușinea provenită de pe urma păcatului, să fie împodobit și să strălucească prin toată frumusețea virtuții.

Cercetează-te pe tine cine ești, cunoaște-ți firea ta! Cunoaște că trupul tău e muritor, iar sufletul nemuritor! Cunoaște că viața noastră este dublă: una, proprie trupului, iute trecătoare; alta, înrudită cu sufletul, fără de sfârșit. "Ia aminte, deci, de tine însuți"!

BIBLIOGRAFIE:

1. *Viețile sfinților pe ianuarie*, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2005.
2. *Omiliile și Cuvântări, Sfântul Vasile cel Mare*, Editura Institutului Biblic, 2004.

Constantin CLISU

„Mult e dulce și frumoasă!” despre parazitisme verbale și...alte alea...

Nimeni nu contestă faptul că limba este un organism viu care se îmbogățește mereu fie prin împrumuturi din alte limbi, fie prin inovări care sunt reclamate de evoluția societății omenești; limba este un seismograf care înregistrează fidel dinamica timpului, schimbările survenite în domeniul economic, social, cultural, politic...Dar este inadmisibilă prezența unor stricături de limbă care, pentru a-și arăta erudiția – cuvânt care ar fi meritat să fie pus între ghilimele -, în diverse ocazii, neavând toate cuvintele la ei, folosesc o serie de parazitisme.

De dată recentă, mult uzitată, chiar la case mari, TVR, radio și unele tabloide, conjuncția dublă *ca și* se bucură de o folosință excesivă: **ca și** artist, **ca și** femeie, **ca și** om de afaceri, **ca și**, **ca și** mereu..., când, nefiind vorba de o cacofonie, se poate spune simplu : ca artist, ca femeie, ca om de afaceri, etc. Biata conjuncție *și* a ajuns să fie demonetizată, valoarea ei gramaticală și stilistică a ajuns pe lista cenușăreselor.

Mai există și alte parazitisme : **ca să zic așa**, **deci**, **nu-i așa**, **daca vreți**, **de ce nu...** și lista ar putea continua.

Spuneam și de alte alea: ei bine, a dispărut din limba reporterilor, mai ales a făcătorilor de televiziune, pronumele de politețe. Toți (tineri și vârstnici suntem puși în aceeași oală), suntem **tu** sau **voi**. Niște tinere care n-au rotunjit încă cifra lui douăzeci ca vârstă, ajunse prin uși pe care nu ne îngăduie timpul să le identificăm, la osturile de televiziune, gratulează pe toată lumea cu un pronume împrumutat din limba engleză **you**, care înseamnă **tu și voi**. Rănesc în acest fel ființa neamului nostru. Dacă acest mod de adresare este specific limbii engleze, în limba română a tronat întotdeauna bunul simț, respectul și buna cuviință; așa se explică apelarea în limba vorbită a pronumelui de politețe **dumneavoastră**. Credem, după umila noastră părere, că ar fi cazul ca acest pronume să se mențină la rangul dobândit de-a lungul vremurilor, el fiind chemat să arate politețea, bunele maniere și un comportament civilizată.

Un fenomen deosebit de supărător este și folosirea inadecvată a numeralului **doisprezece**. Curent auzim: ora **doisprezece**! Am mâncat la **doisprezece**, l-am întâlnit pe X la ora **doisprezece**, la **doisprezece** noaptea am ajuns acasă și exemplele pot fi nenumărate.

Ar fi cazul ca reporterii, moderatorii de la posturile de radio și televiziune să ducă o campanie susținută privind folosirea corectă a limbii române și să-i învețe pe stricătorii de limbă când trebuie folosit „doisprezece” și când „douăsprezece”.

Gândul ne duce mereu la frumoasa poezie a lui Alexei Mateevici, **Limba noastră**, un adevărat imn închinat limbii române:

„Limba noastră-i numai cântec, Doina dorurilor noastre, ...// Limba noastră-i grâul pâinii, // Limba noastră-i limbă sfântă/ Limba vechilor cazanii/ Care-o plâng și care-o cântă/ Pe la vatra lor țărani...”

„Mult e dulce și frumoasă, Limba ce-o vorbim...” De ce să stricăm această bogăție care ne-a rămas de la bunii și străbunii noștri?

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală “Academia Bârlădeană”.

Anul XVI, nr. 4(37), decembrie, 2009, Bârlad, Bd. Republicii nr.235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Camelia Stoica, Daniela Stan, Diana Stoica,
Maria-Mihaela Alexa.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0235 415669

Elena PETRIMAN-ȚARĂLUNGĂ

ÎNCĂ MAI PLÂNG

Bântui și plâng,

Suflet nătâng.

C-am fost, m-am dus, nu mai sînt

Decât un pumn de pământ.

Plânsetul meu în vaiet se frînge

Și-i vuiet de ape ce curge.

E tainicul freamăt de vînt,

E cântecul doinei, ce cânt

Îl port oriunde, oricînd;

Îl duc, din aripi bătînd.

La capătul puterii ajung.

Într-un vaiet prelung

Văzduhul străpung

Și chem îndelung.

Sînt vîntul ce bate la geam,

Sînt roua ce curge din ram,

Sînt fulgul de nea,

Zăpada ce calci peste ea.

Sînt ploaia în ropot curgînd,

Sînt cântecul doinei cel blînd.

Trăitor, privirea-ți ridici,

Nu vezi, nu simți că sînt aici.

Să mai stau, nu are rost,

Prin viață doar am fost

O adiere de vînt.

Spre alte zări am să m-avînt.

Iau plînsul și m-am dus,

Mă îndrept spre apus.

C-am fost, m-am dus, nu mai sînt,

Decât un pumn de pământ:

Strămoși, străbuni și părinți -

Icoane de vieți și de sfinți.

Strămoși, străbuni și părinți,

Icoane de vieți și de sfinți,

Ce-au fost, s-au dus, nu mai sînt,

De mult s-au topit în pământ.

Manuscrisele trimise pe adresa

redacției se publică în ordinea

necesităților redacționale.

Materialele nepublicate nu se

restituie.

Răspunderea pentru conținutul

articolelor publicate

aparține autorilor.

Acest număr a fost sponsorizat de membrii Academiei Bârlădene.